

DOMOVINA

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za polovico 6 K.

Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.

Upravništvo: Sodna ulica šte. 6, pritrilje desno.

Inserati po dogovoru.

Konec vojne z Rusijo.

Zmagoslavno nam naznanjajo zastopniki četverozveznih vlad, da je vojna z največjo evropsko državo končana. Sedanja oficijalna Rusija se je podala in sklenila mir, kakoršnega so ji narekovali nasprotniki. Kdo bi si bil kdaj mislil, da bo najmočnejša država premagana! In vendar je tako, toda premagale je niso nasprotnikove sile, marveč domača revolucija.

Revolucija v Rusiji je bila posledica carjevega samodržstva, njegovega nazadnjaštva. Dandanes narodi niso več rojeni za hlapčevstvo in klečeplazenje. Nekaj časa prenašajo oboje, toda nazadnje izbruhne njihova nevolja in njihova odporna sila uniči ne samo verige in sponje, marveč podere tudi marsikaj dobrega, koristnega, velikega. Ruska revolucija ni uničila samo samodržstva, marveč — vsaj danes se zdi tako — tudi veliko rusko državo.

Ruska država je ena največjih na svetu. V njej prebiva okoli 180 milijonov prebivalcev na več kot dvakrat tako velikem prostoru kot je vsa Evropa. Nastala je polagoma. Začela se je v notranjosti ob veliki reki Volgi že v 9. stoletju pa Kr. Od tam se je širila in dospela po silnih vojnah za časa carja Petra Velikega v začetku 18. stoletja do Črnega in Vzhodnega morja. Takrat je stopila kot velesila na mesto Švedske, ki jo je uničila. Takrat je ustanovil in sezidal car Peter Veliki tudi novo glavno mesto Petrograd. Za novo velesilo je bilo vprašanje dostopa do svetovnega morja in vprašanje čim tesnejših stikov z zapadno Evropo življenskega vprašanja. Na potu sta bili Poljska, ki je bila tedaj še svobodna in samostojna država, in Turčija, ki je gospodovala nad izhodom iz Črnega morja. Rusija je začela boj proti obeh. Sporazumno s Prusko in Avstrijo je uničila Poljsko in si jo ž njimi delila (koncem 18. stoletja). Hotela je uničiti tudi Turčijo in sicer nekaj časa v sporazumu z Avstrijo. Iztrgala ji je vse pokrajine na severnem obrežju Črnega morja in hotela osvoboditi balkanske narode turškega jarma (1878). Preprečile so to Nemčija, Angleška in Avstrija, ki niso hotele, da bi dobila Rusija prevelik vpliv na Balkanu in v Sredozemskem morju. Ker pa je bil za Rusijo dostop do svetovnega svobodnega morja življenskega pomena, zato se je obrnila proti vzhodu v Azijo, da bi dospela do Tihega oceana, ki leži med vzhodno Azijo in Ameriko. A naletela je na odpor mlade, sveže Japonske in ji v rusko - japonski vojni podlegla (leta 1905).

Posledica je bila revolucija, vsled katere je moral podeliti car državi ustavo. Zopet se je obrnila ruska politika na zapad, zopet je iskala tu izhoda na svetovno morje skozi Bospor in Dardanele. Njeni interesi so se križali s koristim Nemčije, ki je hotela preko Balkana in Dardanel v Bagdad.

V tem sporu je iskati del vzrokov sedanje vojne.

Ruski imperijalizem (želja po svetovnem gospodstvu) je ravno tako malo ugajal ruskim narodom, kot jim ni bilo všeč carjevo samodržstvo. Vojna je zbudila ruske narodnosti; dala je ruskemu delavstvu priliko, da nadaljuje delo za strmoglavljenje carizma, za doseganje ljudskih pravic. Padel je car. Narod je dosegel samoodločbo, a ni znal ustaviti revolucije, da bi rešil državo. Revolucija je postavila načelo samoodločbe narodov, pa ne samo za tuje narode, kot se to pri nas dogaja, marveč tudi za lastne. In tako se je zgodilo, da je morala priznati Rusija pravico samoodločbe ne samo Poljakom, Ukrajincem, Fincem, marveč tudi Litvincem in Estoncem. Pristati je morala v svoji razdrapanosti celo na to, da se zadnji sploh ne priklopijo več ruski državi, marveč da o njihovi usodi odločata Nemčija in Avstrija sporazumno z dotičnima narodoma. Rusija bi bila s tem zopet odrezana na severu in jugu od morja.

Kar se je zgodilo Rusiji, to grozi vsem ostalim evrop. državam. Načelo samoodločbe narodov je zmagalo, četudi ga hočeta izriniti Nemčija in Avstrija v svoje namene. Toda načelo je zmagalo in upoštevati ga bosta morali tudi osrednji državi, ker ruska revolucija je priborila tudi za avstrijske narode pravico samoodločbe. Prepričani smo, da prej ne bo splošnega miru, dokler ne bo to načelo izpeljano do samoodločbe slehernega kulturnega naroda.

Nemški diplomatski uspehi na vzhodu sicer vojno podaljšujejo, gléde končnega razvozanja svetovnega vprašanja pa ne morejo bistva izpremeniti. Za demokratizacijo vsega državnega in javnega življenja ne govorimo samo mi, ampak ves svet in temu načelu se trajno ne morejo upirati niti na moč orožja oprta dunajska in berolinska diplomacija, niti načrtna prenapetost in zagrizenost nemškega meščanstva.

Jugoslovanska plemena smo bili hlapci Nemcem in Madjarom v miru in v vojni — bili so časi, ki se več ne vrnejo. Porok za to nam je naše prepričanje in zaupanje, da v novem zgodovinskem razvoju ne odloča končno uspeh surovega orožja, temveč moralne sile: poštenost, pravičnost, enakopravnost, svoboda. Te nam prinese narodno samoodločbo, te dajo zaničevanemu in zapostavljenemu jugoslovanskemu narodu — Slovencem, Srbom in Hrvatom — iste in enake pravice do svobodnega kulturnega in gospodarskega dihanja, ki so jih doslej imeli samo gospodski nemški in madjarski narod.

Dokler se zavedamo krivice, dokler plamtli v srcih vseh Slovencev in Slovencev, vseh naših jugoslovanskih sester in bratov na vzhodu, stoji trdno naša straža ob Beljaku, Celovcu, Mariboru in Ljutomeru. Jugoslavija — pride!

Osnutek organizacijskega reda. J. D. S.

Posebne naloge posameznih činovnikov.

a) Tajnik skrbi za organizacijsko delovanje, je v stalnih stikih z morebitno okrajno politično organizacijo, oziroma okrajnim strankinim zaupnikom in izvrševalnim odborom J. D. S. Tem poroča o vseh važnih dogodkih. Tajnik skrbi za to, da se točno izvajajo sklepi in navodila strankinega vodstva, kakor tudi krajevne organizacije. Tajnik skrbi za javne shode in zaupne sestanke, za predavanja, skrbi za to, da se naročajo in čitajo napredni časopisi in drug tisk.

b) Tajnik vodi zapisnik o razpravah v odborovih sejah, vodi seznam članov, upravlja pismene stvari.

c) Tajnik pazi na strankino disciplino: posamezni člani vlagajo dopise, vloge, prošnje strankinemu načelstvu potom krajevne organizacije. Če želi organizirani član objaviti v strankinem listu važnejši politični dopis, nanašajoč se na krajevne razmere, ga pregleda in s svojim podpisom popreje odobri tajnik krajevne organizacije.

Predsednik krajevne organizacije sklicuje dogovorno s tajnikom odboreve seje in letno glavno zborovanje. Tem zborovanjem predseduje predsednik. Njegov namestnik je tajnik.

Blagajnik skrbi za točno in redno pobiranje strankinega davka in članskih prispevkov. Zato vodi zanesljiv seznam članov, dohodkov in izdatkov krajevne organizacije. Blagajnik izdaja članske legitimacije in jih skupno s predsednikom podpisuje.

3. Splošne določbe za volitve.

Pri vseh važnejših političnih aktih v vseh organizacijah J. D. S., na primer volitev činovnikov, zastopnikov v korporacije, sestava kandidatnih list itd., se mora varovati načelo svobode svoje volje. Zato je pri vseh teh političnih dejanjih od najnižje do najvišje strankine organizacije obvezno postopanje, oziroma volitev potom listkov in tajno. Skrutinatorji zapečatijo volilne listke, ki jih hrani odbor do prihodnje volitve. Pri vsakem važnejšem volilnem sestanku vpiše vsak navzoči volilec svoje ime lastnoročno v listo navzočih v nadzorovalno svrhu. Mandatarji katerekoli organizacije J. D. S. napravijo stranki pismeno obljubo, predno so prevzeli svoj mandat. To izvede in hrani tajništvo posameznih političnih organizacij.

Volitve zaupnikov in izvrševalnega odbora J. D. S. v krajevni organizaciji.

a) Krajevna politična organizacija voli na rednem glavnem zborovanju svoje zaupnike za zbor zaupnikov J. D. S. dne 2. svečana, in sicer na 25 članov voli po 1 zaupnika in na prebitek 13 odpade še eden.

b) Volitev izvrševalnega odbora J. D. S.:

Do 15. novembra imajo priglasiti odbori krajevnih organizacij strankinemu izvrševalnemu odboru svoje želje glede kandidatov za nov izvrševalni odbor. Upoštevajoč te želje, sestavi izvrševalni odbor kandidatno listo ter jo razglasi do 1. decembra v listih ter sporoči tudi vsem krajevnim organizacijam potom okrožnic. Krajevne organizacije na to listo niso vezane. Na glavno zborovanje krajevnih organizacij, ki se vrši med 15. decembrom in 15. januarjem, se voli izvrševalni odbor J. D. S. Izid volitve in število za posamezne kandidate oddanih glasov sporoči odbor krajevnih organizacij najkasneje od 20. januarja posebni volilni komisiji, katere ima izvršiti skrutinij do shoda zaupnikov stranke. — Točka a) in b) veljata tudi za politična društva.

V volilno komisijo voli vsaka izmed ljubljanskih krajevnih organizacij po 1 člana, ki pa ne sme biti član izvrševalnega odbora. Volilna komisija voli iz svoje srede predsednika in tajnika. Konstituira se istočasno z razglasitvijo kandidatne liste, v skrutiniju posluje vedno skupno in vodi o svojem poslovanju pregleden zapisnik. Izid volitev se razglasi na shodu strankinih zaupnikov 2. svečana.

4. Strankin davek.

Strankin davek znaša 1 krono za vsakega člana. Poberejo ga krajevne organizacije najkasneje do krajevnega glavnega zborovanja. Uposlan mora biti do 20. januarja vsakega leta blagajniku J. D. S. Za kritje krajevnih izdatkov določa glavno zborovanje višino članarine. Za kritje vseh drugih izdatkov je merodajen dogovor med prizadetimi organizacijami.

Izumiranje Slovencev.

Na boj! Na zmago ali v smrt!
A. Aškerc.

Majniška deklaracija ni bila proglašena za parado — za nas Slovence pomenja edino ona rešitev — ž njo zmagamo, brez nje drvim v gotovo propast in narodno smrt. Kakor otok sredi morja smo: okoli nas divja vodovje ter trga od naše domovine rušo za rušo. Vsako leto je ožja naša očetnjava, vsako leto požre vodovje nekaj naših bratov. Če pojde tako dalje, izginemo vsi! Na zahodu nam je že odtrgalo beneške Slovence, a besno pljuska italijanstvo tudi že preko Soče; zapadna obal Istre se utaplja, in na vzhodu bije le še okoli 100.000 ogrskih Slovencev obupen boj proti madžarski poplavi. Tudi od juga done klici na pomoč.

Najstrašnejša nevarnost pa nam grozi od severa: ljuto nemštvo zagrinja skoro že vse Koroško, a prodira preko Karavank celo že globoko na Gorenjsko!

L. 1880. so uradno našteali 102.252 koroških Slovencev, l. 1890 že 101.130. l. 1900 le 90.495 in l. 1910. samo še 82.212! Glasom uradnega štetja je število koroških Nemcev v zadnjih 30 letih naraslo za 62.502, a število koroških Slovencev padlo za 20.040. Prebivalstvo se množi, in vendar številke kažejo, da padamo, hitro padamo. Lahko bi izračunali, kdaj bomo prišli do 0. Sicer pa te številke ne označujejo materne jezika, temveč le občevalni jezik.

»Občevalni« jezik, to je pa jako raztegljiva beseda. Človek se lahko poslužuje več občevalnih jezikov. Če tisti, ki se poslužujejo dveh občevalnih jezikov, slovenskega in nemškega, izpovejo oziroma jim števni komisar kratkoma zapiše v rubriko nemški občevalni jezik, zato še niso Nemci. Ker bodo na Koroškem kmalu znali vsi Slovenci nemško in ker se tupatam pri priliki poslužujejo tudi nemškega občevalnega jezika, bodo v kratkem lahko zapisali vse koroške Slovence za Nemce, ozir. da je njih občevalni jezik nemški. Samo kak osel bi na podlagi takega štetja mogel trditi, da so vsi Korošci Nemci

Če že hočejo operirati z »občevalnim« jezikom, bi morali napisati oba jezika, ki jih kdo razume in govori. In potem bi brez pomisleka lahko rekli, da so vsi, ki so izpovedali tudi slovenski občevalni jezik, Slovenci, ker na Koroškem so Nemci redki, ki bi razumeli in govorili slovensko. Tako bi se podatki o občevalnem jeziku bolj približali resnici.

A neki pomen imajo uradne številke vseeno. Popolnoma podcenjevati jih tudi ne smemo. Res se tudi zgodi, da se časih celo zavednim Slovincem zapiše kot občevalni jezik nemški. Tako je vodstvo v nekem celovškem zavodu vsem Slovincem dalo zapisati nemški občevalni jezik, češ, da je občevalni jezik v zavodu nemški. A večinoma so to vendarle ljudje, ki narodno niso zavedni ali ki se celo nagibajo na nemško stran in so nemškutarji. V tem smislu in iz tega ozira bi bila označba občevalnega jezika nekak znak narodne zavednosti in bi mogli trditi, da je po zadnjem uradnem štetju na Koroškem nad 80.000 z a v e d n i h Slovencev, torej velika večina.

Iz uradnega štetja pa smemo sklepati, da postaja mišljenje in čustvovanje koroških Slovencev čimdalje bolj »deutschfreundlich« = nemškutarstvo. To velja posebno v najsprednejši postojanki na narodni meji. Tamkaj polagoma umira slovenska beseda, berejo se le nemške reči, tudi med seboj začenjajo Slovenci vedno bolj občevati v nemškem jeziku, narodna zavest je padla pod ničlo, naš jezik jim postaja vedno bolj tuj, otroci komaj še znajo slovensko in se že sramujejo rodne jezika, a vnuki ga morda že niti več znali ne bodo. Germanizacija na Koroškem je nenasiten strahoten moloh, in v njegovo široko žrelo pada leto za letom stotine, če ne na tisoče koroških Slovencev. Vsako leto, vsak mesec pomeni za nas izgubo, pomeni toliko in toliko ponemčenih, za nas izgubljenih koroških Slovencev.

Enajsta ura bije za nas, z enim mahom je treba ponemčevalnemu zmagu odsekati glavo, — a to se more zgoditi le z uresničenjem jugoslovanske majniške deklaracije. Edino zvezo imamo na jugovzhodu še s Hrvati in Srbi — sicer nas obdaja in požira morje sovražnih kultur od vseh strani. Le združeni s Hrvati in Srbi v svobodno, samosvojo državno skupino moremo ne le še sami sebe rešiti, nego dvignemo tudi že potaplajoče se rojake iz valov tujstva. Majniška deklaracija se mora uresničiti: ž njo ali zmagamo ali pademo! Zato: naprej na boj! Zmaga ali smrt!

Skrbite za gozdove!

Cene lesa so tekom vojne iz raznih, splošno znanih vzrokov nepričakovano visoko poskočile. Dasiravno današnje cene ne ostanejo tako nenaravno visoke, vendar pa smemo pričakovati, da bodo po vojni precej višje kot so bile pred vojno.

Potrebe prehodnega gospodarstva niso majhne. Za domače potrebe rabili bomo velike množine raznovrstnega lesa, še več ga bo treba izvažati.

V naših gozdih se bo po vojni posekalo velike množine lesa. Vzeli bomo iz njih mnogo, zato pa moremo poskrbeti že sedaj, da nam bodo trajno dajali čim največje dohodke.

Dober gospodar ne bo poznal svojega gozda le takrat, kadar naj v njem zapoje sekira, marveč skrbel pred vsem za pravočasno in pravilno pomlajevanje golega gozdnega sveta.

Pomlajevanje pa je ali naravno ali pa umetno, t. j. počaka se, da drevje rodi seme, ki odpade in na istem prostoru zaplodi mlad naraščaj ali pa se sadike sadi, ozir. drugod pridelano seme poseje.

Dočim pridejo pri naravnem pomlajevanju v poštev le vrste, ki so se v gozdu že nahajale, dana je pri umetnem pomlajevanju prilika vzgojiti tiste vrste drevja, od katerih je upati, da bodo boljše uspevale in dajale trajno lepše dohodke.

Take vrste drevja, ki jih posestnik v svojem gozdu doslej ni imel, more tam posejati ali posaditi.

Sejanje je sicer najbolj naraven način pomlajevanja, vendar pa je sajenje bolj v navadi, ker se da hitro in enakomerno izvršiti, ter je, ako se delo le vestno izvrši, tudi prav uspešno.

Kmetiskim posestnikom, ki po največ posekajo le male dele svojih parcel kar na golo, je najbolj priporočati vsled sečnje nastale goljave zasaditi. Potrebne sadike dobijo za zmerne cene v državnih okrajnih ali občinskih drevesnicah.

Saditi je najboljše na spomlad, ko se zemlja odtaja in malo osuši, ter se ni več bati, da bi srenj sadike privzdignil.

Res je v sedanjih razmerah trda za delavce, toda predno pritisne delo na polju, se jih že še dobi toliko, da posadijo pač tisoč sadik. Saj so za to delo porabni močnejši otroci — za kopanje jamic fantje, za sejanje pa dekleta; treba jih je le nadzirati, da ne delajo površno.

Ako je treba pomladiti večje goljave, naj se delo razdeli na več let.

Za navodila in pojasnila v gozdnogospodarskih zadevah naj se posestniki obračajo na c. kr. gozdno nadzorništvo svojega okraja.

Kdor se za umno gozdno gospodarstvo zanima, naj si naroči pri »Kranjsko - primorskem gozdarskem društvu v Ljubljani« poljudno pismeno knjižico A. Guzelj: »Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev na Kranjskem in Primorskem«. Knjižico se dobi pri omenjenem društvu brezplačno.

Kdor kupuje ali prodaja les, temu bo prav dobro služila A. Šivica knjižica: »Poljudno navodilo za merjenje lesa«. Cena za ude kmetijske družbe kranjske 1 K 50 v. — Naroča se pri Kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Obnovitev Goriške in nemški kapital.

Dan za dnem prinašajo časniki z Goriškega vesti, silno žalostne vesti. Vračajo se begunci iz prognanstva na rodna tla, ki so sedaj grobišče: kar ni razdejala vojna furija, je opustošil vandalizem. Ni bilo dovolj muk in trpljenja za begunce v tujini, stradati morajo doma dalje, bivati v podrtinah, zmrzovati; ali oni upajo. Upajo na nekoga, ki bi jim pomagal sezidati domove, zoral in posejal njive, obdeloval vinograde. Kdo je ta oni? Sami tega ne vedo. Pošast pa preži skrifa, grozeča s poželjivimi očmi, steguje svoje ostre kremplje po njih in po njihovi domovini. Čim slabše jim gre, tem bolj gotov jim je plen; izmučenega in sestradanega človeka je lahko premagati. Ta pošast se zove nemški kapital. Ali dobimo še kje Slovenca, ki bi upal, da nam naredijo kaj oni, ki so nam zadnje dneve toliko obetali? Išcite ga z lučjo pri belem dnevu. Smo sicer reveži, ali ponosni smo. Drobčin, ki bi padale milostno v naše proseče roke, ne sprejemamo — preveč so grenke. Med tem se z vso energijo kujejo nemška kapitalistična društva v Gradcu, Betolinu, da, celo v Hamburgu, ker mislijo naseliti svoje ljudi na »svojih« — goriških tleh. In mi gledamo, majemo z glavami, a dasi nam srce poka, ne mignemo z malim prstom. Ali naj pustimo, da gre nemški most k Jadranu preko naših trupel, brez obrane? Naj gospoduje Nemeč, kjer je oddavno bival slovenski rod? Da nam grize kos za kosom iz telesa in mi le ječimo? Ali nimamo razuma in pesti! Pomagaj si sam in pomore ti Bog; človek kakor narod si je sam sebi najvarnejša opora, tujec je brez srca. Orožje proti

orožju, ideja proti ideji, a kapital se pobija s kapitalom. Zbrati moramo vse materialne moči in postaviti se v bran. Slovenci sicer nismo bogat narod, ali uverjen sem, da bo za brata, ki je še bednejši, vsak rad mnogo žrtvoval. In kedo je revnejši od beguncev? Nismo sami na svetu, imamo še prijateljev. Slovanski bratje so nam vedno zvesto in odločno stali na strani in bodo tudi naprej. Stavil naj bi se konzorcij jugoslovanskih denarnih zavodov, razpisalo jugoslovansko narodno posojilo, organizirala obnovilna akcija brez potrate časa — čas je denar. Pomagal bo vsak Jugoslovan.

—n.

Shodi 10. t. m.

V **Kamniku**: govori dež. posl. dr. Ivan Tavčar, v „Društvenem Domu“ ob 1/2. popold.; v **Škofji Loki**: govori drž. posl. E. Jarc in dež. posl. dr. K. Triller, v „Društvenem Domu“ pop.; v **Št. Petru na Krasu**: govori dež. posl. A. Ribnikar, v Narodni gostilni ob 1/2. popoldne. Slovenci, Slovenke, pridite na vse te shode, manifestirat za Jugoslavijo!

Papirnat denar leta 1811 in pozneje.

Petnajstega marca l. 1811 je po vseh večjih krajih države istočasno zapel boben. Razglašali so postavbo, s katero je vlada na temeljit način uredila razvržene državne finance. Velikansko razburjenje se je lotilo vseh ljudi, vsaj je bil razglašen državni bankerot, od katerega je bil več ali manj prizadet vsakdo, veliko ljudi pa je bilo kar čez noč naravnost gospodarsko uničenih.

Vladni razglas je sicer v tolažbo ljudi povdarjal, da so bila brezuspešna vsa prejšnja velika prizadevanja spraviti denar do veljave, da je bilo papirnega denarja preveč izdanega (do takrat nad 1 milijardo in 60 milijonov) vsled česar ni druge pomoči. Vzdržati je treba na vsak način »blagostanje« ljudstva. Za to naj ostane v prometu le toliko bankovcev, kolikor jih je zanj neobhodno potrebnih. Bankovce pa, ki ostanejo, naj se pošteno fundira, to se pravi: za nje naj se preskrbi popolno kritje. Tolažba je sicer bila velika, besede lepe, vendar pa je razočaranje pri ljudeh bilo preveliko, da bi se mogli z njimi pomiriti razvneti duhovi.

Nova postava je določevala, da se vrednost starih bankovcev zniža na eno petino prvotne vrednosti. Bankovec, ki je preje bil vreden 100 gl., velja sedaj le 20 gl., en gl. le 20 kr. itd. Po tej vrednosti se jemljejo stari bankovci v zameno za nove in sicer le do konca januarja 1812. Tudi bakren denar se zmanjša za toliko kot papirnat. Velja le eno petino prejšnje vrednosti.

Z zmanjšanjem vrednosti papirnega denarja je bilo treba postavnim potom urediti tudi druga gospodarska vprašanja, ki so z denarjem v zvezi.

Od 15. marca 1811 naprej je bilo treba državne davke in druge obveznosti plačevati v novem denarju ali v petkratnem znesku starih bankovcev. Ravno tako so se plačevali vsi upravni stroški. Uradniki in penzionisti so dobivali plače v polni vrednosti novega denarja, zato so jim pa bile ustavljene draginjske doklade.

Nove pogodbe med avstrijskimi podaniki je bilo dovoljeno sklepati izključno v novem papirnem denarju. Le pri posojilih, ki bi bila dana v kovanem denarju, se sme zahtevati, da se vrnejo v istem denarju.

Terjatev, ki so izvirale iz časa pred razglasom bankerota, je bilo razlikovati troje vrst.

Prva vrsta se je tikala terjatev, pri katerih je bilo pogojeno, da se plačajo v tem ali onem kovanem denarju. Take dolgove je bilo plačati z istim denarjem.

Pri pogodbah, v katerih je bilo določeno da se bo dolg vrnil v cekinih ali tolarjih, ga je bilo plačati s tem denarjem, ali pa v polnem znesku z novim denarjem, oziroma v petkratnem znesku starih bankovcev.

V vseh drugih slučajih je bilo merodajno vprašanje, kdaj je nastala terjatev.

Pri terjatvah, ki so nastale pred 1. januarjem 1799 — od tega časa naprej je namreč začela padati vrednost papirnega denarja — se je moral kapital in obresti plačati v polni svoti novega denarja ali v petkratnem znesku starih bankovcev. Vse poznejše nastale terjatve je bilo vračati po vrednosti (kurzu), katero so imeli stari bankovci takrat, ko je bil dolg narejen. Za podlago preračunov je služila posebna lestvica, iz katere je bilo posneti povprečne mesečne kurze papirnega denarja v minolih letih. Po tem preračunu več ali manj zmanjšan znesek je bilo plačati v novem denarju.

Naša kulturna društva.

Slovenska Matica. Dr. Lovro Toman je v nekem članku v »Novicah« prvi nasvetoval ustanoviti Slovensko Matico. Toda Ljubljancje od besed niso prešli k dejanju. Zato se je leta 1863. v Mariboru sestavil pripravljalni odbor, v katerem so bili prof. Josip Šuman, prof. Majcinger, dr. Janko Serbec in inženjer Chocholovšek. Ta odbor je sestavil načrt pravil in ga z vabilom k pristopu razposlal rodoljubom. Štirideset štajerskih rodoljubov je poslalo dr. Janezu Bleiweisu v Ljubljano pravila in 4000 kron ustanovnine. S tem je bila Matica ustanovljena! Toda pravila je vlada odobrila šele dne 4. februarja 1864. Dne 4. februarja 1914. bi bila torej Slovenska Matica praznovala svojo petdesetletnico. Toda vlada je Slovensko Matico za njen jubilej razpustila, kakor bi bilo njeno delovanje državni nevarno, kakor bi bili njeni odborniki nevarni zarotniki, njen predsednik pa pristen veleizdajalec. Vlada je torej odbor kratko odstavila, predsednika prof. dr. Ilešiča vrgla v ječo in ga zaplela v dolgotrajno preiskavo, pisatelja-odbornika Fr. Maselja-Podlimbarskega, avtorja romana »Gospodin Franjo«, pa je izgnala celo v nemško tujino, kjer je na domotožju, žalosti in pomanjkanju toliko trpel, da je umrl. Uprava premoženja in dveh hiš se je poverila nemškemu notarju, ki je gospodaril tako, da je utrpelo društvo veliko škodo. Pripravljalo se je že, da se društveni hiši prodasta, denar pa ali zapleni ali pa vporabi v svrhe, ki so načelom ustanovnikov in društveni mpravilom čisto nasprotne. Toda končno se je doslo, da se je razpust Slovenske Maticе preklical in da se je premoženje vrnilo. Ne vse seveda, ker izguba bo znašala lepe tisočake. Predsednik dr. Ilešič je bil vsake veleizdajniške krivde oproščen, ves odbor pa zaradi romana »Gospodin Franjo« grajan ali posvarjen. Po skoraj štiriletni smrti je vstala Slovenska Matica ter je imela 28. februarja t. l. svoj občni zbor. Podpredsednik vitez P. Grasselli se je spominjal tekom vojne umrlih odbornikov pisateljev Fr. Maselja, A. Kodra, R. Peruška in A. Trstenjaka, na vojni padlega odbornika prof. Podboja in na vojni umrlega preglednika Pavšiča ter končno društvenega častnega člana Andreja barona Winklerja. Odbornik profesor Joip Breznik je utemeljeval odborov predlog, da se članarina in ustanovnine zvišata. Papir in tisk sta se podražila skoraj trikratno. Leta 1914. je stalo 60 tiskanih pol še 22.930 kron, danes stanejo že 59.600 kron. Društvo bi torej v bodoče delovalo z veliko izgubo. Zato se zvišaj članarina od 4 K na 8 kron, ustanovnine od 100 K na 200 K za posameznike, za društva in knjižnice pa od 200 K na 400 K. Predlog je bil soglasno sprejet. Nato so se vršile volitve: izvoljenih je bilo vseh 40 kandida-

tov, ki so jih določili dogovorno društveni člani. Končno se nameravali člani po društvenem pravnem zastopniku, odborniku županu dr. Iv. Tavčarju izreči protest proti postopanju c. kr. deželne vlade, ljubljanske policije in osrednje vlade ter izraziti preganjanemu gospodu predsedniku dr. Fran Ilešiču svoje simpatije. Podpredsednik vitez Grasselli pa je na vprašanje ravnatelja Iv. Hribarja izjavil, da je bil poklican na državno policijo ter da je bil ondi opozorjen, da je v interesu društva izogniti se vsakršnjemu razpravljanju o političnih vprašanjih in sploh vsakemu razgovoru, ki bi mogel biti v stiku s politikom. Nato je ravnatelj Ivan Hribar z ogorčenjem konstatiral, da je na ta način onemogočen vsak razgovor o preteklosti, ker nihče ne mara sprejemati nase odgovornosti za napačno razlaganje svojih besed. Po tem protestu, govorjenem iz duše vseh prisotnih, je podpredsednik občni zbor zaključil. Najlepše pa sledi šele sedaj: Na državni policiji trdijo, da je bil podpredsednik Slovenske Maticе poklican samo za to, ker je predsedstvo popolnoma pozabilo občni zbor po zakonu izznaniti, da pa se ni ničesar nikomur prepovedovalo ali naročalo, nego da se je le mimogrede izrazila želja, naj se na občnem zboru ne politizira in demonstrira, česar itak nihče ni nameraval... Dolžnost vsakega zavednega Jugoslovana je, pristopiti med Maticarje ter zbirati med znanci in prijatelji člane, ustanovnike ter podpornike, da se pokrije škoda, ki jo je povzročila naši Matici — vojna doba!

— **Obnovitev slovenskih gledaliških sezon v Ljubljani.** V imenu vseh kulturnih društev so šli zastopniki »Slovenske Maticе«, Dramatičnega društva v Ljubljani, Zveze dramatičnih društev in »Leonove družbe« na deželno glavarstvo, kjer je župan dr. Ivan Tavčar ustno sporočil zahtevo vseh omikanih in narodno zavednih Slovencev, da se končno izroči poslojje gledališča zopet svojemu namenu. Obenem je izročil spomenico vseh omenjenih društev. Deželni odbor je zdaj odgovoril pismeno sledeče:

»Deželni odbor je načeloma drage volje pripravljen vrniti deželno gledališče svojemu pravemu namenu in sicer že v sezoni 1918/19 kakor hitro se ustvari zadostna podlaga v finančnem in stavbnem oziru. Deželni odbor bi želel, da slovensko gledališče prevzame družba z zadostnim fiksnim kapitalom (250 do 300.000 kron). Tej družbi bi dal deželni odbor pod določenimi pogoji gledališče za večletno dobo na razpolago, da bo mogoče ustvariti stalne gledališke razmere, ki so prvi predpogoj za zdrav razvoj slovenske dramatike. V vsakem slučaju bi si pridržal deželni odbor gotove pravice hišnega gospodarja zlasti cenurno pravico v smeri vere in morale«.

Nato se je v Ljubljani ustanovil konzorcij, čegar namen je vzdrževanje in razvoj slovenskega gledališča. Za sedaj tvori znesek 200.000 K glavnico v ta namen. Ker pa naj bo ljubljansko gledališče vseslovenska narodna last ter Matica vseh slovenskih gledališč križem naše ožje domovine, se obrača konzorcij na vsjo slovensko ter jugoslovansko javnost vobče s pozivom, naj pristopi v njegov krog. Vsak rojak naj bi prispeval h kapitalu vsaj z enim deležem po 100 kron. Deleži se morajo takoj pri vstopu plačati in jamči vsak deležnik le s podpisanimi deleži. Skupščina deležnikov izvoli upravni odbor, ta pa iz sebe ravnateljstvo kot svojo eksekutivo. Upravni odbor se voli na dve leti, potrebne dopolnilne volitve se vrše vsako leto. Za gledališki konzorcij vlada v Ljubljani toli živo zanimanje, da se je že do danes podpisalo nad 100.000 K. Na prvi seji se je razdelil pripravljalni odbor v finančni in artistični odsek, da pripravita vse za prvo glavno skupščino, ki se ima vršiti tekom aprila meseca. Tako je pričakovati, da bo mogoče že letos v jeseni otvoriti slovensko gledališko sezono.

Stanovitnost, vztrajnost in politična neomajnost so lastnosti, katere mora imeti neizogibno vsak narod, ki hoče utrditi svoje pravice in svobodo.
K. Havliček B.

Gospodarstvo.

Jugoslovanski železničarji se prav pridno zanimajo za svojo organizacijo. Organizirati se nameravajo vsi uradniki, poduradniki in delavci v eni enotni organizaciji, v zvezi jugoslovanskih železničarjev. Torej popolnoma po demokratičnih načelih hočejo za naprej svoje stanovsko društveno življenje urediti. Tisti predsodki, ki so pravzaprav ne slovenski, temveč nemškobirokratični, namreč da se čuti uradnik vzvišenega nad delavcem — so padli ter se uradniki z velikim navdušenjem vpisujejo v »Zvezo«. Na drugi strani pa naše delavstvo silno občuti prav nenarodno politiko vodstva jugoslovanske socialne demokracije. Naši železničarji so splošno narodno misleči in le voditelji njihovi so centralisti, kar je v sedanjem času istovetno z renegatstvom. Podružnice Zvezine delujejo v Trstu in Mariboru. V Ljubljani je bila podružnica začetkom vojne policijsko ustavljena. Zato se ustanovi nova. Prihodnji mesec bo ustanovni občni zbor; za to podružnico se je že priglasilo okoli 300 novih članov. Vsak narodno misleči jugoslovanski železničar ima dolžnost pristopiti k »Zvezi«, ker mi ne maramo samo ime nositi, hočemo tudi v narodnem delu delati.

Jugoslovanski vajenci k jugoslovanskim mojstrom! Iz Zreč nam pišejo: 14. t. m. je nenadno preminul v Gradcu gospod Jožef Presker, veletrgovec in posestnik v Zrečah. Bil je to mož izredne trgovske podjetnosti in izobrazbe. Njegova trgovina je daleč naokoli slovela kot ena najboljših. V svojih trgovskih poslih je bil pokojni silno takovestven, zato je bil tudi jako priljubljen v vsem okraju. Storil je mnogo za gospodarski napredek svoje občine. Da se podaljša knjižska železnica do Zreč, je v prvi vrsti njegova zasluga žal, da ni čakal otvoritve te proge. Bil je mnogoleten odbornik slovenske zreške občine. Žalibog je bil mož nemškega mišljenja in je mnogo vplival na razširjenje za naš narod kvarne štajercijanske politike. Ni se sicer javno prepiral in spuščal v politiko, ampak s svojo popularnostjo je vendar marsikoga nedolžnega Pohorca držal na svoji strani. Kako je ta sposobni mož prišel v to štajercijansko klapo? Nedorasel deček, doma iz Globokega pri Brežicah, se je šel v trgovino učiti. Zašel je v nemško družbo v Brežicah, v Laškem in Celju in postal »Nemec«. Povsod so ga radi imeli in po svoje izobraževali. Z njim je raslo tisto renegatsko mišljenje in doraslo ž njim. Koliko ljudi se nam je na ta način že odtujilo in sicer, žal, mnogo najboljših! Starši so se premalo brigali, kam dajo svojo deco v šolo v pouk itd. in tako je vedno raslo naše odpadništvo, bodisi v Trstu, bodisi na Štajerskem in Koroškem. Mlademu fantu niti ni zameriti, ampak staršem. Čemu pišem o vsem tem? Za to, da se vsi tisti Slovenci, ki imajo deco za pouk, dobro premislijo, kam jo dajo učiti. Naj bo življenje Preskerja, sicer jako bogatega človeka, svarilen vzgled, kako se izgubi delavna sila slovenskemu narodu samo iz nevednosti ali nemarnosti staršev. Tu je polje, ki še ni prav nič obdelano v naši obrambni organizaciji: učenci slovenskega rodu spadajo k slovenskemu mojstru in slovenskim trgovcem, pa magari, če gredo Korošci in Štajerci v Trst in Istro in narobe. Tukaj se bo naš otrok v letih, ko je za vse dobro in slabo najbolj vzprejemljiv, — ohranil svojemu narodu in ne bomo si pisali takih deficitov.

Nov način pobiranja žita. Deželni gospodarski svet štajerski je sklenil predložiti uradu za prehrano v odobrenje načrt kako naj bi se v bodoče pobiralo žito. Jemalo naj bi se ga ne več pri posameznih pridelovalcih, kakor dosedaj, marveč vsaka občina naj bi skrbela zato, da spravi skupaj predpisano množino žita. Kako bi v občini porazdelili množino, ki se ima oddati, na posamezne posestnike, to naj bi bila stvar občinarjev. Le občine naj bi bile odgovorne, da bi se žito oddalo v predpisani meri in ob pravem času.

Država bi morala jamčiti, da se v občinah, ki so storile svojo dolžnost, ne bi vnovič pobiralo žita. Ko bi vse občine v deželi oddale žito, naj bi se žito prepustilo prosti prodaji. Tudi bi pozneje odpadle vse ovire po mlinih. Proti občinam in občinarjem, ki bi svoje naloge ne dovršili, naj bi se postopalo še strožje kakor dosedaj. Zlasti naj bi se jih kaznovalo z vojaško nastanitvijo. — Nov način pobiranja žita hočejo uvesti v jeseni na Štajerskem, predlagajo pa, da naj bi se na enak način postopalo po vseh drugih kronovinah.

Slovanski jug.

Dne 2. t. m. so se v Zagrebu zbrali jugoslovanski politiki in sicer poslanci in časnikarji iz Hrvatske in Slavonije, Bosne in Hercegovine, Dalmacije in Istre, oziroma Slovenije in ogrsk. Medjimurja, da se posvetujejo kako naj bi se v delu združile vse stranke in skupine, ki stoje na načelih narodnega edinstva in samoodločbe. Shod je bil torej sila važen. Toda zagrebška policija je shod razgnala z nezasišno surovostjo. Predsednik shoda, dr. Ante Pavelić, predsednik saborskega kluba Starčevićeve stranke prava, je energično posredoval pri banu, ki je nastop policije obsojal ter ukazal policiji, da se opraviči osebno. Vse kaže, da je policijski nastop povzročila koalicija, ki izgublja tla pod nogami in tudi že vso svojo narodno čast. Posvetovanja so se nadaljevala nato na stanovanju dr. Pavelića ter dne 3. t. m. ves dan. Hrvatska mladina je prirejala pred dr. Pavelićevim stanovanjem viharne ovacije zbranim jugoslovanskim politikom, prepevala je slovanske pesmi po Ilici in na Jelačićevem trgu ter je poslala na zborovanje deputacijo treh akademikov in ene akademičarke. Ko se je posl. dr. Korošec s tovariši vračal v nedeljo popoldne na kolodvor, mu je navdušena množica zopet prirejala ovacije, devojke so ga obsule s cveticami, občinstvo pa ga je odneslo na ramah na peron. Dr. Korošec je govoril akademikom, vsi zbrani pa so kličali viharno: »živio dr. Korošec! Živio naš Jugoslovanski klub! Prosto pot Jugoslaviji!« Tudi na postaji Brdovac so ljudje iz vlaka in ob poti prirejali našemu poslancu pristrčne ovacije. Shod v Zagrebu je silno vplival na Hrvate in gotovo pospeši razvoj ondotnih razmer, ki postajajo zaradi koalicije že neznosne. Zbrani poslanci raznih strank in skupin so sklenili soglasno resolucijo, s katero na temelju samoodločbe zahtevajo narodno, neodvisno, na demokratičnih temeljih urejeno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. — Koalicijska policija v Zagrebu je dne 2. in 3. t. m. v Zagrebu več oseb ranila in zaprla. Toda glas ujedinenega naroda se čuje tudi iz ječ in izpod kopit policijskih konj. Mi gremo naprej skozi žrtve do zmage!

V imenu vseh istrskih sokolskih društev je izdal načelnik župe dr. Poščić slajsko izjavo za majniško deklaracijo. Tudi iz Dalmacije, Istre, Hrvatske, Slavonske in Bosne se množe glasovi za deklaracijo ter prinašajo listi troedine kraljevine vsak dan več izjav, ki se pridružujejo Slovincem.

Hkratu pa prihajajo iz Bosne in Hercegovine zopet glasovi, da se vračajo oni nedavno minuli časi vislic in pušk: nad mnogimi kraji so proglasili preki sod, baje zaradi črnogorskih roparskih tolpa, ki postajajo nevarne oblastim in vojaštvu v Črni gori in Hercegovini. Lakota in beda po jugoslovanskih pokrajinah je pač že davno do neba kričeča, in tamošnje ljudstvo ne le obupa, nego tudi — cepa. In vendar hujskajo vojni dobičkarji in plemenitaši, ki se pasejo v izobilju, celo v gosposki zbornici še vedno in zmerom brezsrčneje za nadaljevanje vojne. Kam plovemo? Na Dunaju in v Budimpešti so gluhi in slepi za jok in stok ljudstva ter — slave zmage ob pokanju šampanjk.

Ob Soči.

Pogoji za dovoljevanje kreditov pri vojnokreditnem zavodu. Na podlagi odloka c. kr. finančnega ministrstva so sedaj določeni pogoji, pod katerimi se morejo dovoljevati pri vojnokreditnem zavodu krediti onim, ki so trpeli škodo vsled vojnih dogodkov neposredno ali posredno. Prošnje je podajati ali pismeno ali ustmeno pri tajništvu krajevno pristojnega kolegija cenzorjev. Kolegij premotri dotično prošnjo in jo predloži ravnateljstvu zavoda v odločitev. Prošnje morajo obsegati točne podatke o načinu in odmeri utrpjene škode in sicer, ako le mogoče, deljeno po škodah, ki so bile povzročene neposredno z vojnimi dogodki ali posredno z evakuacijo ali sovražno invazijo, oziroma s prometnimi omejitvami, veljavnimi za ožje vojno ozemlje. Nadalje morajo obsegati višino naprošenega kredita, napoved nameravane porabe, označbo varnosti, način vračevanja in popis premoženjskih razmer prisilca. Zagotovitev naprošenih kreditov se more izvršiti z zastavo vrednostnih papirjev, z menico, z zastavo realitet, cesijo hipotečnih terjatev, blaga in drugih primernih premičnih reči, nadalje z jamstvom sposobnih porokov. Manjša posojila za zopetno nabavo blaga ali obratnoopravnih predmetov se morejo dovoliti v posebnega ozira vrednih slučajih tudi brez varnostne zagotovitve. Varnost se more izjemoma nadomestiti z državnim jamstvom, ako na eni strani prosilec sam ne more podati nikake varnosti in je vsled utrpjene škode njegova gospodarska eksistenca ogrožena, na drugi strani pa se more pričakovati, da bo prosilec mogel kasneje kredit vrniti. Prevzete državnega jamstva se izvrši potom c. kr. finančnega ministrstva. Kreditno dovoljevanje se izvrši v obliki meničnega kredita ali potom zadolžnic, pri deželnih kreditnih zavodih tudi kot denarna vloga v tekočem računu in v hranilnicah tudi kot denarna vloga proti vložnim knjižicam. Za obrestovanje velja sploh načelo, da obrestna mera presega vsakokratno obrestno mero meničnega eskonta avstro-ogrsk. banke najmanj za $\frac{1}{2}\%$ na noben način pa ne sme biti nižja nego 5%. V posebnega vpoštevanja vrednih slučajih more zavod z izjemnim dovoljenjem c. kr. finančnega ministrstva obrestno mero bistveno znižati. Vrnitev kapitala ima slediti v petnajstih letnih obrokih; prvi obrok se plača popretek petega leta po mirovnem sklepu z Italijo. **Posebne, od poljedelskega ministrstva sporazumno s finančnim izdane določbe veljajo za posojila, ki se imajo dajati v svrhu pridelovanja.** Krediti se morejo dovoljevati tudi pripadnikom svobodnih poklicev, kakor odvetnikom, notarjem, zdravnikom, civilnim tehnikom itd. v svrhu retabiliranja. Obrestna mera za te kredite znaša navadno 3%. Finančno ministrstvo je dovolilo zavodu dalekosežne pristojbinske oprostitve, ki pridejo v prid prosilcem. Tajništva pri cenzorskih kolegijih bodo dajala vsa potrebna pojasnila in skrbela, da se posojilno postopanje izvrši čim prej.

Iz Vedrijana v Brdih nam pišejo, da so bili ljudje tam ves čas doma, ko so bili Lahi zasedli naše kraje. Težko so pričakovali naši ljudje, da odidejo Lahi. No, sedaj smo prosti laške nevarnosti, smo pa popolnoma zapuščeni. Kar se tiče aprovizacije, jo malo poznamo in še kar je, ne po najboljši strani. Vojaki, ki pridejo domov, ne dobijo nič; pri aprovizaciji pravijo, da za nje nimajo živeža. Kdo bo pa kmetoval in delal sedaj, ko je kmetijsko delo tako nujno potrebno? Čas bo saditi krompir, ali semenskega krompirja nimamo. Potrebna je šola. Ko smo šli leta 1914. na vojsko, so znali naši otroci čitati, sedaj so tu po 10 in še več let stari, pa ne znajo nič čitati. S pošto je tudi križ. Prosimo pa tudi določenih uradnih ur na pošti.

Zdravstvo.

Negovanje otrok, posebno dojenčkov postaja od dne do dne težavnejše. Čim dalje traja vojna, tem neugodnejše postajajo življenjske razmere. In ravno negodna deca trpi v teh razmerah največ. Skrbne matere skrbijo noč in dan, letajo cele dneve okoli, da bi preskrbele svojim otrokom, kar je najnujnejšega, toda mnogokrat je ves trud zaman. Otroku je treba snage, toda kako čistiti otroško perilo in plenice, ko manjka mila! Otroku potrebuje posebne, lahko prebavljive hrane, toda tista živila, ki so za nežni otroški želodček najprimernejša, so danes postala tako redka, da jih ni mogoče dobiti niti za najdražji denar. Posledice nesnage in nepravilne prehrane se kažejo na ubogih, nedolžnih otrokih: bleda ličeca, suhe koščice, hiranje in počasno umiranje. Vojska je že zahtevala neizmerno veliko žrtev ravno pri najnedolžnejših, pri najmlajših — pri dojenčkih. Umrljivost dojenčkov je rasla in še raste z vsakim dnevom vojske. Oblasti, ki so prevzele nalogo skrbeti za prehrano ljudstva, so sicer marsikaj storile, da bi materam olajšale prehranjevanje otrok, toda vse odredbe, vsi vladni ukazi, vse skupaj je nezadostno, pomanjkljivo. Da se reši mladež, bi bilo treba energičnejših in izdatnejših ukrepov prehranjevalnih oblastij. Materam bi morali oddajati večjo množino mila, dati bi jim morali za dojenčke potrebnega perila in dati bi morali predvsem in v prvi vrsti dovoljno množino živil za dojenčke in otroke v prvih letih. Toda v resnici se stori bore malo. V Ljubljani, glavnem mestu agrarne, živinorejske dežele, je tako slabo preskrbljeno za najvažnejšo otroško hrano — za mleko, da je mnogo majhnih otrok, ki po cel teden ne okusijo kapljice mleka. Spričo tega žalostnega dejstva je utemeljeno vprašanje, ali se oblasti sploh zavedajo tega, da sloni cela prihodnost naroda na mladini — na tistih, ki danes še nosijo kratka krilca in na tistih, ki se danes še zibljejo v zibelkah! Nesposobnost in nezmožnost pristojnih oblastij resno ogrožata bodočnost ljudstva, ker ni preskrbljeno za najmlajše. — Matere si morajo biti v svesti, da lahko največ same storijo za svoje otroke, ker od drugod ni izdatne pomoči. Posebno eno pravilo naj si globoko utisnejo v spomin! **Mati, doji svojega otroka sama!** Posebno v sedanjih časih ga ni nadomestila, ga ni surogata za materino mleko. Dokazano je že iz mirnih časov, da pomre veliko več tistih dojenčkov, katere matere hranijo z kravjim mlekom, nego onih, katere matere same dojijo. Dojenje je prva in najsvetejša dolžnost mlade matere, posebno pa še sedaj. Že v mirnih časih se

je marsikatera mati izgovarjala, da sama ne more dojeti, ker ima premalo mleka. Sedaj pa se matere posebno lahko sklicujejo na to, da so same preslabo hranjene in da zaradi tega ne morejo dojeti otroka. Vprašajmo se, ali je to resnično! Ali res vpliva nezadostna prehrana matere na množino njenega mleka? Brezdvomno je precej resnice na tem. Nezadostno hranjena mati more dati res samo manjšo množino mleka. Na drugi strani pa ne smemo pozabiti, da se je v mirnih časih, časih polnih mleka in zdroba, riža in masti, veliko pretiravalo. Doječa mati — trdijo — mora jesti samo gotove stvari in sicer v veliki množini. Nekaterim živilom se je pripisovalo čudotvorne lastnosti, da imajo matere po njih veliko več mleka. Vse to je le v majhni meri resnično. Ženska, ki doji, naj se hrani ravno tako, kakor tačas, ko nima dojenčka pri prsih. Taka ženska ne potrebuje nobenih posebnih živil, pač pa mora imeti vsakdanjih, navadnih živil z adosti. **Navadna, a zadostna prehrana matere daje dovolj mleka.** Doječe matere dobivajo v teh težkih časih vsaj nekoliko več živil, ko drugo ljudstvo in sicer zaradi tega, da se jim kolikor toliko omogoči dojenje. Izkazalo se je, da tudi sedaj še ženske prsi v splošnem izločajo dovolj mleka za dojenca. Gotovo je, da pri tem doječe žene nekoliko slabijo, vendar vsaka dobra mati rajši sama nekoliko trpi, samo da ostane njeno dete zdravo in se uspešno razvija. Mati si bo že popravila svoje telo in se okrepila, toda dojenček bi bil izgubljen, ko bi se mu odtegnila naravna hrana — materine prsi. Edina rešitev za novorojenčka in dojenčka je materino mleko. Mlade matere se ne smejo strašiti težkoč, se ne smejo ravnati po starih predsodkih — marveč morajo dojeti same. — Za otroke od prvega leta naprej je kravje mleko najvažnejša hrana. Za to živilo morajo matere skrbeti same in skrbeti morajo oni, ki sedaj organizirajo ljudsko prehrano.

Spolne bolezni so se tekom vojske silovito razširile. Mladi fantje in možje, poklicani pod orožje, so v vojaški službi prehodili vse evropske dežele in marsikateri od njih se je okužil v tujih krajih s to ali ono spolno boleznijo. Razven tega je šlo čez naše kraje, ki so bili v fronti ali tik za fronto, nešteto tujega vojaštva, ki je mnogo pripomoglo k temu, da so se tudi med domačim prebivalstvom raznesle in razpasle spolne bolezni — med moškimi in ženskami. V gorskih vaseh, po zapuščenih krajih, kjer ljudje niso niti dobro vedeli, da take bolezni obstojajo, so se sedaj razširile spolne bolezni. Zaneslo jih je tja ali tuje vojaštvo, ali pa so jih prinesli domov lastni domači fantje in možje. Spolne bolezni so posebno nevarne iz sledečega raz-

loga: Marsikdo, ki je spolno obolel, smatra svojo bolezen za nekaj sramotnega, nečastnega, kar je treba skrivati pred ljudmi in celo pred zdravnikom. V tej domnevni sramotnosti in v skrivanju tiči nevarnost. Bolnik ne upa razodeti svoje skrivnosti zdravniku, ki bi mu v kratkem času sigurno pomagal in ga ozdravil, bolnik pa tudi ne premisli, da s svojo boleznijo lahko okuži tudi druge, predvsem svojo ženo. — Toda zavdati se mora vsakdo, ki je spolno bolan, da je njegova bolezen v zdravnikovih očeh kakor vsaka druga bolezen, da zdravnik smatrajo spolne bolezni ravnotako za nesrečo, kakor jetiko ali pljučnico. Kdor je spolno bolan — bodisi moški, bodisi ženska — je dolžan razodeti svojo bolezen zdravniku in se ravnati po zdravnikovih navodilih. Medicina ima na razpolago dovolj sredstev, da izleči tudi te bolezni. Zato proč z napačno sramežljivostjo, proč s skrivanjem! — Spolne bolezni so nevarne še iz drugega vzroka. Navadno smatrajo moški nekatere spolne bolezni za nekaj malenkostnega, za nekaj nedolžnega. Domišljujejo si, da bolezen ni nevarnejša kakor nahod ali prehlajenje ali kratkotrajen revmatizem. Zaraditega podcenjevanja se ne lečijo tako temeljito in vestno, kot bi bilo potrebno. Iz teh napačnih nazorov izvirajo lahko največje nesreče. Sam bolnik lahko za vedno izgubi zdravje in prezgodaj umre, lahko okuži svojo ženo in jo tako obsodi v počasno hiranje, lahko prenese svojo bolezen celo na otroke! Omalovaževanje spolnih bolezni je velika pregreha, ki lahko rodi največje gorje. — Zato naj se zave vsak, ki je ali sam bolan, ali ima v krogu svojih znancev spolno - bolnega, da so spolne bolezni jako resne in zelo težke, ako se pravočasno ne lečijo, in da se spolne bolezni ne smejo prikrivati. Kdor se glede svoje osebe ravna po teh pravilih in kdor v krogu svojih znancev razširja pravilno spoznanje, ta neizmerno koristi samemu sebi, svoji družini, svojim otrokom in na ta način vsej svoji okolici.

*Bratje, vsi eno, vsi strašna veriga,
vsak člen plemenit;
ogenj in otrov sovrag naj le riga,
naš zid — kremenit.
Narod, o narod, sodba pratvoja se piše,
zapiši jo sam!*

*Anton Debeljak
(»Narodu«, Lj. Z. I. 1918.)*

Ivan Hribar:

Iz spominov na polminulo dobo.

II.

Ko vstopim v banko in odložim avtomobilno opravo, vprašam, je li kaj novega.

»Nič, kar bi bilo vredno omenjati,« odgovori moj pisarniški namestnik.

Iz sosednje sobe pa pokaže drug uradnik svoj preplašeni obraz in pripominja boječe:

»Policija hodi okoli hiše.«

»Policija?« se okrenem k pisarnškemu ravnatelju. »Torej nova hišna preiskava.«

Imel sem namreč dotlej že dve.

Ogovorjenec ni odgovoril, le pomežiknil je in na ustnih se mu je pojavil lehak nasmeh.

Vrnem se v svojo sobo in sedem, da bi pregledal pošto. Jedva pa sem vzel v roko prvi dopis, je zabrnal zvonček v predsobi. Hitro nato je nekdo potrkal in na moj odziv je vstopil že dobro znani mi višji policijski komisar.

»Klanjam se.«

»Dober dan. Kaj mi daje zopet to čast?«

Z najnedolžnejšim nasmehom odgovarja: »Oprostite! Žal mi je. Ali ukaz imam — aretirati vas.«

Niti mišica se ni zgenila na mojem obrazu, čeprav sem se bliskoma spomnil čudnega vedenja gospe poštarice v Cerkljah.

»Torej moram iti takoj z vami?« vprašam.

»Da, tako se glasi ukaz. Policijskega agenta pošljem po voz. Če hočete dati še kakšne odredbe, vam dajem v to svrhu časa.«

»Jako prijazno. In kam moram z vami?«

»Pravzaprav bi morali v policijske zapore. Toda tam imamo slabe prostore. Zato vas spremim v sodno palačo.«

»Tam so torej odličnejše ječe?«

»Da, lepše,« je bil odgovor. Po premolku je nadaljeval komisar: »Morda želite vzeti s seboj kakšne toaletne ali posteljne stvari? Proti temu bi ne imel ničesar.«

»Hvala. — Doklej moram biti v ječi?«

»No« — pogleda komisar na žepno uro — »zdaj je četrta na sedem. Recimo: do sedmih.«

»Dobro, gospod višji komisar. Veste kaj: ob sedmih pridem sam tja. Dajem vam svojo besedo.«

Kratko razmišljanje. Nato:

»Pa dobro. Zanašam se na vašo besedo. Tam bodo že opozorjeni. Zbogom, torej!«

Višji komisar je odšel ter vzel s seboj v predsobi čakajočega detektiva. Moji domači pa name z vprašanji: Kaj? Zakaj? Kako?

»Prišla sta me aretirat,« odgovarjam.

»Pa sta se premislila?«

»Nikakor ne. Kakor me tukajle vidite, sem že aretiran. Samo da sem obljubil, priti v ječo sam.«

Stara zvesta Mica intonira, in že se začne plač in javk.

»Ne jokajte vendar, ljudje božji! To je pač vojna. Poglejte mene: čisto miren sem.«

To je učinkovalo. »Vi se torej nič ne bojite?«

»Prav nič. Čisto vest imam. Ljubiti svoj narod, delovati za njega srečnejšo bodočnost ne more biti zločin. Morda bom trpel — novo javkanje, nove solze — toda vzlic temu ne jokajte! Omejitev osobne svobode je že trpljenje samo na sebi. A prenesem je. Saj sem na svetu prestal že mnogo; torej prenesem še to. Ne bojte se, — kmalu bom zopet doma.«

Zadnjih besed sam nisem verjel. Toda dosegel sem ž njimi, kar sem nameraval.

»Bog daj!« ihti Mica in si otira solze.

»Korajžo imate.«

Vzlic vsemu sem se moral zasmejati.

Nato sem odredil, kaj naj mi pripravijo ter pošljejo za mano v jetnišnico.

Potem sem se vrnil v pisarno. Moja vest o aretaciji ni presenetila nikogar. Poslovil sem se od prisotnega osebja, naročil pozdraviti odsotne, obšel še enkrat svoje stanovanje, objemajoč z očmi vsako malenkost v

Vprašanja in odgovori.

I. Ali se za vojakom, ki je ob mobilizaciji nastopil šele svojo prezenčno vojaško službo, res ni moglo dobiti državnega vzdrževalnega prispevka?

Po starem zakonu, veljavnem pred 1897., se po vojaku ni moglo dobiti prispevka prej, predno ni doslužil svojih prezenčnih (ali kakor jih navadno imenujejo, aktivnih) vojaških let.

II. Ali se dobi za njim prispevek lahko sedaj, ko so njegova prezenčna leta že potekla in je invalid?

Po novem zakonu, veljavnem od leta 1897. nadalje, imajo svojci pravico do prispevka, tudi če vpoklicanec še prezenčno služi. Če je tak vpoklicanec sedaj invalid in morda še v vojaški službi, kjer ga uporabljajo za kaka lažja dela, v bolnišnici ali v šoli za invalide, imajo svojci pravico do prispevka za njim, in sicer od takrat, ko je svojo prezenčno službo doslužil, najpozneje pa od leta 1897. naprej, ko je stopil nov zakon v veljavo.

Če je bil vpoklicanec kot invalid odpuščen domov, imajo svojci pravico do prispevka, oziroma do nadaljnjega prejemanja prispevka le potem, če je bil odpuščen z vsaj za 20 odstotkov zmanjšano sposobnostjo za pridobivanje, oziroma za izvrševanje svojega civilnega poklica.

Če svojci za invalidom prispevka dosejajo še niso zaprosili, imajo pravico prositi le še tekom dveh mesecev po njegovi končno veljavni odpuščitvi od vojakov. Če prosijo pozneje, mora podporni komisija po zakonu prošnjo kratkoma odbiti, tudi če bi bili svojci še tako potrebni.

Tega roka dveh mesecev se pa ne šteje že od takrat, ko je prišel invalid domov, temveč šele od takrat, ko je bil končno veljavno izločen iz vojaškega službovanja.

III. Kdaj je vojak končno veljavno odpuščen iz vojaške službe?

Če je bil vojak superarbitriran in takoj domov odpuščen, s tem še ni končno veljavno odpuščen iz vojaške službe, ker superarbitracijska komisija nima sama te pravice, temveč ima le pravico, da izjavi, ali je po njenem mnenju vojak še sposoben za vojaško službo, ali pa ga je odpustiti iz vojaške službe, in da stavi predpostavljenu vojaškemu poveljstvu tozadevni superarbitracijski predlog. Obenem vojaške oblasti take superarbitrirance odpuščajo domov na dopust, da jim ne delajo same nadleže, ker za vojaško službo itak niso, in jim izplačujejo za eden ali dva meseca za naprej še vse vojaške pristojbine (vojaško mezdo, denar za menažo), kakor če bi šel vojak na navaden dopust.

Medtem gre superarbitracijski akt na predpostavljeno vojaško poveljstvo kot ka-

njem. Končno sem se uveril, da so toaletne in posteljne stvari pripravljene, kakor sem si želel, znova sem se poslovil od domačih, ki so se utapljali v solzah, nato pa odšel s palico in površnikom preko roke, kakor na izprehod.

Ko sem stopil na ulico, sem začul notranji glas: »Tudi to je spadalo k tvojemu življenju. Brez tega bi v njem nečesa nedostajalo.« Trpko sem se nasmehnil.

Ko sem korakal po Gosposki ulici mimo deželnega dvora, je zamrgolela v daljavi pred menoj postava višjega policijskega komisarja. Menda je — vzlic moji besedi — vendarle dvomil . . .

V Zvezdi je po klopih sedelo nekaj ljudi. Največ otrok. Drugi so hiteli po glavnem drevoredu proti nemški kazini.

»Tam imajo menda novo veselje,« pomislil in se ozrem po žoltordečem poslopju, v katerem je v poslednji dobi vladalo izredno, že blaznosti slično navdušenje. Ker sem poznal zveze, ki so od nekdanj gospodovale med to najjužnejšo trdnjavo nemške osvojevalnosti in med deželno vlado, sem slutil, da je glavni stan te trdnjave o moji aretaciji že obveščen. »Bog jim blagoslovi to veselje! Saj iztreznenje ne izostane. Čim kasneje, tem bolestneje.«

tero prihaja pri naših vojaki v poštev večinoma c. in kr. vojaško poveljstvo (Militärkommando) v Gradcu, in to poveljstvo o izvidu in predlogu superarbitracijske komisije končno veljavno odločuje. Če predloga ne potrdi, pokliče odpuščenca lahko zopet v vojaško službo nazaj, in marsikdo se je že čudil, kako to, da ga kličejo po enem ali dveh mesecih zopet nazaj k vojakom, ko je bil vendar že superarbitriran in odpuščen; če pa poveljstvo predlog potrdi, kar se navadno zgodi, je pa s tem superarbitriranec, ki je bil medtem le na dopustu, končno veljavno odpuščen.

Invalidom, ki so vsaj za 20% nesposobni za pridobivanje in so si svojo napako pridobili ali poslabšali v vojaški službi, vojaško poveljstvo obenem priznava invalidske pristojbine, katere začenjajo dobivati invalidi šele nekoliko mesecev potem, ko so bili odpušteni domov na dopust. Končno veljavno iz vojaškega službovanja izločen je invalid šele s tistim dnem, od katerega mu teče njegove invalidske pristojbine. Do tega dne mora dobivati pa ves čas, četudi je že več mesecev doma na dopustu, od svojega vojaškega oddelka odškodnino za vojaško oskrbo. Ta dan je razviden iz plačilne pole, katero prejme vsak invalid skupaj z modro knjižico s poučilom glede pravic invalidov; na tej poli je napisano, do katerega dne je bil oskrbovan in za katero dobo so mu bile priznane invalidske pristojbine.

Od tega dne nadalje se računa šele tista dva meseca, tekom katerih svojci lahko še vložijo prošnjo za prispevek po odpuščenem vojaku.

IV. Ali svojci ne morejo dobiti sploh nobene podpore, če so zamudili po invalidovi odpuščitvi dvamesečni rok za prošnjo?

Če so svojci ta rok zamudili, ne morejo dobiti za invalidom več državnega vzdrževalnega prispevka za svoje vpoklicanih vojakov, temveč prosijo lahko, če nimajo pravice do državnega vzdrževalnega prispevka za kakim drugim svojcem, le še za državno podporo za svoje invalide po § 2 cesarskega ukaza z dne 12. junija 1895, št. 161 drž. zak., ki znaša pa le nekoliko kron na mesec.

Zakaj dobivajo državni vzdrževalni prispevek za svoje vpoklicanih vojakov večkrat premožni posestniki, medtem ko podpore komisije prošnje revnejših posestnikov, da celo bajtarjev dostikrat zavračajo?

V posebnih slučajih dobivajo lahko podporo tudi družine večjih posestnikov, katerih zakon načeloma nikjer ne izključuje od pravice do podpore. V vsakem slučaju gre namreč samo za vprašanje ali se vpoklicančeva družina s sedanjimi dohodki posestva lahko preživlja brez državne podpore ali ne, pri čemer se pod preživljanjem ne sme razumeti le neobhodno potrebnega preživljanja, tako

da bi bila družina le najhujšega pomanjkanja obvarovana. — Lahko ima posestnik mnogo zemlje, pa se njegova družina le ne more preživljati samo iz dohodkov zemlje, kakor n. pr. če je zemlja slabše vrste (močvirnata itd.), če je posestvo zelo zadolženo, tako da obresti in davki pojedjo velik del dohodkov, če je v družini mnogo nedoraslih otrok, ki niso za delo, temveč le za k skledi, če je bolezen v družini, če so odpadli vsled vpoklica gospodarja ali odraslih sinov postranski dohodki (z vozarjenjem itd.), ki so olajševali preživljanje družine, če je vsled vpoklica družinskih članov in pomanjkanja delavnih moči zemljišče slabo obdelano, če na posestvu ni zadosti živine in konj, če je treba najemati druge tuje delavce, tako da se stroški obdelovanja neprimerno visoki, če je posestvo oddaljeno od večjih mest ali trgovskih središč, tako da ni prilike, da bi se pridelke dobro prodajalo itd. V takih slučajih tudi svojci večjih posestnikov popolnoma po pravici dobivajo podporo.

Če nekatere podpore komisije zavračajo prošnje posestniških rodbin z motivacijo, da ne spadajo med male kmete, ki obdelujejo posestvo s samimi družinskimi člani brez tuje pomoči, te določbe niso pravilne, ker zakon nikjer ne pravi, da drugi kmetje nimajo pravice do podpore. Komisije morajo ravno v vsakem posameznem slučaju vpoštevati vse posebne razmere, kakor so n. pr. zgoraj našteje, in na tej podlagi preiskati, ali zadostujejo dohodki kmetije za pošteno preživljanje družine. Seveda so ravno v tem vprašanju razne komisije raznega naziranja; ene so zelo ozkosrčne, druge pa blagohotne, tako da se lahko komu krivica godi, medtem ko je tudi resnica, da dobiva podporo tudi marsikdo, ki ne spada ravno med najpotrebnejše.

Če je bila prošnja staršev, ki so revni posestniki ali celo bajtarji odklonjena, je bila odločba komisije pravilna le potem, če prošilec od vpoklicanja ni bil odvisen. Če je bil pa vpoklicanec, kakor pišete, staršem desna roka, potem seveda bi morali dobivati za njim podporo. Ker je pa vaše vprašanje presplošno, vam za danes natančnejšega sveta ne moremo dati. Če nam pa opišete vsak slučaj, v katerem se je svojcem kakega vpoklicanca po vašem mnenju krivica godila, natančno po splošnih navodilih, ki smo jih za vprašanja glede državnega vzdrževalnega prispevka dali v . . . številki »Domovine«, smo rade volje pripravljeni, vam natančnejše svetovati.

*Cel človek in cel mož nas slednji bodi,
to dušg moje, to srca je vzor;
potem lahko kljubuje vsaki usodi,
naj se odzdo srdi mu, naj odzgor.*

Simon Gregorčič (Pesmi).

Ko sem dospel iz Wolfove ulice na Marijin trg, je obvisel moj pogled na gradu, ki je bil po zahajajočem solncu slikovito ožarjen. Spomnil sem se sociorum dolorum (so-trpinov), ki se morajo za svoje narodno mišljenje pokoriti ondi, kjer se je pokoril slavni Silvio Pellico in eno noč tudi po češkem narodu oboževani Karel Havliček Borovský. In zagledal sem na visokem granitnem podstavku soho pesnika dr. Prešerna; pred duševnim pogledom so mi vstale mnogo tisoč glav broječe trume slovanskega sveta, ki so na dan spomenikovega odkritja vriskale ob svojem proroku lepših časov. V tem hipu pa se mi je zazdelo, da vidim na pesnikovih ustnih grenak nasmeh in v duši sem ponavljal njegova stiha:

»Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
kot so pod svetlim solncem sužnji dnovi.«

Krenem na Miklošičevo cesto. Visoko poslopje hotela Uniona stoji pred menoj. Novi spomini. Zopet na velike množice slovenskega ljudstva, toda s tako docela drugačnim občutjem. Prostrana dvorana hotelska do zadnjega prostora napolnjena. Na odru stoji dr. Šusteršič sredi generalnega štaba Slovenske ljudske stranke in kliče — po naročilu — s svojim vreščočim glasom: »Mi hočemo vojsko!« In tisočglava

množica prihaja v fanatično navdušenje, izgublja razsodnost, ploska in hrupi, kriči po cele minute: »Mi hočemo vojsko! Mi hočemo vojsko!«

Stopam dalje. Kmalu sem na Slovenskem trgu. V idilskem parku stoji spomenik cesarja Franca Josipa I. V spomin na njegov poset po potresu. Moj je bil predlog zanj. Zdaj koračim mimo tega spomenika . . .

In zdaj počivajo moje oči na lepem pročelju visokega poslopja. Sodnija ali — kakor gospodje sodniki radi slišijo — sodna palača. Bivši predsednik je bil mnenja, da sem si pridobil zaslug za njeno gradnjo ter je takrat predlagal — kakor mi je kasneje sam povedal — med drugimi osebami tudi mene za odlikovanje. Za njegov predlog pa se niso brigali . . .

V tem razmišljanju prihajam do stranskega vhoda na Miklošičevi cesti. Še enkrat dvignem svoj pogled tja na prekrasno gorsko panoramo in že zvonim ob težkih železnih dverih. V ključavnici je zarožljalo, dveri so se odprle in za menoj takoj zaprle. Bil sem v zavetišču, ki mi ga je na stara leta pripravila država v nagrado za malone petnajsetno redno in točno oskrbovanje agend v prenešenem delokrogu.

(Dalje prihodnjik.)

Politične vesti.

Shod v Žalcu. V nedeljo, dne 17. t. m. se vrši v Žalcu velik shod, na katerem govorita predsednik »Jugoslovanskega kluba« dr. A. Korošec in državni poslanec dr. Vladimir Ravnihar. Shod naj bo velika manifestacija zavedne savinske doline za politiko jugoslovanskega kluba in za narodno ujedinjenje Slovencev, Slovenke, udeležite se shoda!

Shod na Rakeku. Dne 24. februarja popoldne se je vršil pri Domicelju shod Narodno-napredne stranke. Udeležba je bila za ta čas naravnost ogromna. Prihiteji so moške iz Cerknice in njenih občin, iz Planine, iz Unca, posebno mnogobrojno iz Kakeka samega. Župan Lavrenčič nam je iz Postojne pripeljal svojo četo. Kar je dalo shodu poseben značaj, je, da se ga je udeležilo narodno ženstvo v obilnem številu. Bilo je tudi mnogo pristašev S. L. S. kakor tudi socialno-demokratske stranke. Shodu je predsedoval načelnik snujoče se krajev. organizacije J. D. S. gospod Ribarič. Poslanec dr. Ravnihar je v dveurnem govoru naslikal politični položaj, pojasnil postanek Jugoslovanskega kluba in njegove deklaracije ter z najtehtnejšimi dokazi podprl zahtevo po lastni in svobodni jugoslovanski državi. Gosp. Domicelj ml. je predlagal resolucije, ki so jih vsi enoglasno in navdušeno sprejeli. Ko je predsednik zaključil shod, sta zaorili pesmi »Lepa naša domovina« in »Hej Slovani«. Resolucija se glasi: Slovenski zborovalci na Rakeku dne 24. svečana 1918 jemljejo poročilo državnega poslanca dr. Ravniharja z odobravanjem in zahvalo na znanje in mu izrekajo svoje neomajeno zaupanje, pričakuje, da bo Jugoslovanski klub tudi v bodoče neustrašeno in edinstveno kakor doslej, branil pravice jugoslovanskega naroda ter da bo v zavesti, da ima ves narod za seboj, zastavil vse svoje sile v dosego svojega in narodnega vzvišenega cilja. Pozdravljajo vsako resno stremljenje po splošnem miru in zahtevajo, da se ta mir sklene čim preje; mir pa more biti pravičen in trajen le tedaj, ako na svojem državnem ozemlju svobodni narodi sami odločajo o svojem ustavnem življenju na podlagi resničnih ljudskih načel. Zaupniki laške doline so poslali pozdravno brzojavko.

Pripravljano delo za krajevne politične organizacije na Štajerskem. Vse se giblje in oživlja, išče novih potov in sredstev. Zbiramo svoje moči za dosego najvišjih narodnih idealov, to je državno samostojnost. Po vseh večjih krajih in po deželi se shajajo naši ljudje in se posvetujejo, kako v trdni krajevni organizaciji združiti svoje moči, da smo Slovenci pripravljeni za vse slučaje, ki nam jih utegne prinesiti bodočnost v najbližnjem času. Posebno vesela poročila prihajajo iz Maribora. Vse snujoče se krajevne organizacije dobijo vsa potrebna navodila v tajništvu pripravljalnega odbora »Jugoslovanske demokratske stranke« v Ljubljani, Sodna ulica 6, ki bo imelo že prihodnje dni na razpolago tiskani osnutek organizacijskega reda J. D. S.

Tajništvo založi tudi tiskane izjave kot priglasnice h krajevni organizaciji.

— **Jugoslovanska deklaracija in slovenska dekleta.** V starih časih so se naši visokošolci v nerazsodni dobi izbirali žene iz dunajskih in graških nemških krogov. Slabe posledice teh zakonov v narodnostnem, pa tudi v drugem oziru so se kmalu pokazale. Danes so drugi časi. Narodni značaj prevladuje našo javnost in rodbine. Mnogo slovenskih žena in deklet je podpisalo jugoslovansko deklaracijo. Zahtevajo jugoslovansko državo, svoje telesne in duševne moči pa dajejo na razpolago tujcem, Nemcem in Madjarom, sovragom Jugoslavije. Duh časa kliče, da vsi razvijemo svoje najboljše sile za neodvisno bodočnost jugoslovanskih plemen, v naših »boljših rodbinah« so pa poroke z Nemci in Madjari postale moderne za to so seveda sodogovorni matere in očetje. Tudi tu veljajo svetopisemske besede: Ne verujte besedam, sodite jih po dejanjih. Dokler ne uredite svojih dejanj po narodnih interesih, toliko časa so deklaracijski podpisi, vse vaše glasno tr-

kanje na zavedna slovenska prsa — prazno — brez srčnega odmeva iskrenosti.

Radi vojne z Italijo prepovedana slovenska učna knjiga. Kakor čujemo noče vlada odobriti slovenske čitanke za VII. in VIII. razred srednjih šol, ker je v njej odlomek predstave Dantejeve svetovnoznane pesnitve »Divina comedia« (Nebeška komedija), ki je bila spesnena v — 14. stoletju! — Gospodje pri zeleni mizi so res iznajdljivi! Kaj ko bi še zakonito prepovedali uživanje makaronov in polente, katera živila so tudi italijanskega izvora.

Slovensko šolstvo v Mariboru. Maribor je med severnimi narodnimi postojankami ena glavnih točk. Od bodočnosti mariborskih Slovencev je odvisna bodočnost takorekoč vseh ostalih obmejnih štajerskih Slovencev. Je središče vsega narodnega dela. Če pade slovenstvo v Mariboru, mora nastati silno nevarna vrzel in nemška podedenja bi se na mah razlila po vsem ostalem Slovenskem Štajerju tja do Posavja. Preko Save bi kmalu našla na desni breg. Dosti je mariborskih Slovencev, toda, če ne bode poskrbljeno, da ostane tudi njih naraščaj ohranjen, bode uspešnost njihovega boja izgubila mnogo na sili in vrednosti. Naraščaj, naroden, pa je mogoče pridobiti in ohraniti le potom slovenskih šol. Ker šol graditi sedaj ni možno, nameravajo mariborski slovenski rodoljubi s pomočjo C. M. D. otvoriti na jesen začasno svojo slovensko šolo v zasebnih prostorih. To bode velevažen, zgodovinski korak mariborskega, da: cellega severnega obmejnega slovenstva.

Tudi hrvaška Reka je za nami. Za Čehi in Slovenci začenjajo tudi Hrvatje kazati odločno narodno zavednost. Na Reki je privedilo ondoto društvo »Sklonišče« dne 26. februarja v Čitalnici koncert pevke Ljerke Kočonde. Reško - sušaška jugoslovanska omladina je nameravala pokloniti pevki venec s srbsko - hrvaško - slovensko trobojnico. Izročiti bi ga imela neka licejska maturantka. Ravnatelj gimnazije renegat Sentdžerdji pa jej je v zadnjem hipu zagrozil, da bi imelo to »hude posledice«. Odbornica »Sklonišča«, soproga Hrvata lekarnarja Devčića pa je ogorčeno poteptala trobojnico. Kakor bi nalil olja v plamen, tako je delovala ta sramotna skrunitev jugoslovanskih barv. Omladina je v dvorani zapela »Zrinjsko-frankopanko« ter se je v nepreglednem izprevodu napotila po reških ulicah manifestirat za jugoslovansko vzajemnost. Spotoma se jej je pridružilo čim dalje več reških slovenskih meščanov, delavcev in delavk. Na Sušaku je počakala vsa množica s koncerta se vračajočo go. Devčićevo in soproga. In iz tisočerihih grl je zaoril zaglušen vik: »Doli s skruniteljji! Doli z izdajcami!« Izmed razdraženega ljudstva je stopil starejši gospod in je dal gospe zaušnico. Na njenem stanovanju pa je v svojih najsvetejših čustvih globoko užaljeno občinstvo pobilo vsa okna. Demonstracija je bila zelo živa in glasna. Prepevaje rodoljubne pesmi, je krenil potem velikanski sprevod po mestu, vedno iznova navdušeno kliče: Naj živi jugoslovanska ideja!

Rusko židovstvo igra danes ulogo, kakršne še ni igralo. Trockij-Bronstein in Lenin-Zederbaum sta vladarja Rusije, cela vrsta židov igra ulogo diplomatov pri mirovni pogajanjih, a zdaj je dobila tudi Ukrajina svojega žida za ministra, ki se piše dr. Silberfarb. L. 1904. je tega Silberfarba nem. državni kancelar Bülow dal iz Nemčije pregnati. V parlamentu je Bülow imenoval Silberfarba in njegovega tovariša »rovarja« in »postopaška berača«. Danes je Bülow že dolgo vpokojenec, Silberfarb pa igra ministra Ukrajine, Nemčiji in Avstriji »prijateljske države«. Načelnik ukrajinske vlade je neki Sevrjuk, ki mu je posl. dr. Soukup zalučil v obraz, da je čisto navaden feldvebelj in avstrijski dezertar. Namesto v ječo, je prišel Sevrjuk v diplomatsko ložo avstrijskega parlamenta. Svet je res okrogel in se čudno vrti. Še nedavno so po Ruskem preganjali in pobijali s pogromi ruske jude ka-

kor garjave in stekle pse; danes so judje na Ruskem in v Ukrajini mogočni ministri!

— **Madžari se boje boljševizma.** V ogrski zbornici je vprašal neki madžarski poslanec, ali se ni bati, da bodo naši vojaki, kadar se vrnejo iz Rusije, okuženi od boljševizma. Ministrski predsednik dr. Wekerle je odgovoril, da so ruski boljševiki razširili med madžarskimi vojnimi ujetniki veliko število brošur, ki Madžare pozivljajo, naj se poprimo idej boljševizma. Boljševiki širijo svoje ideje sploh med vsemi svojimi ujetniki iz Avstro-Ogrske, Nemčije, Turčije in Bolgarije. Brošure so pisane v čistih jezikih vojnih ujetnikov. Kadar se bodo ujetniki vračali, stori vlada vse, kar je potrebno, da se ohrani mir. Ideje pač zapro ali obesijo?

Z narodom se ne igrjamo, posebno ne s tako ubogim, malim, kakor je slovenski!

Davorin Trstenjak.

Minuli teden.

Dne 3. marca ob 5. popoldne je zadela rusko Slovanstvo največja sramota in škoda, odkar obstoja svet: socialistična boljševiška vlada je podpisala v Brestu Litovskem mir, ki se ž njim Rusija odreka Poljski, Litvi, Estonski, Kuronski in Livlandiji, Finski, Ukrajini in Alandskim otokom, vrača Turčiji vzhodno-anatolske kraje, Erdeljan, Kars in Batum, kjer so največji ruski petrolejski vrelci, se odpoveduje v Mali Aziji vsem osvojitvam in nadaljnemu vplivu, skratka: Rusija se podvrže vsem strašnim pogojem Nemčije ter razpade v celo vrsto držav in državic, ki bodo ali samostojne ali pod nemškimi ali turškimi vplivom. Centralne države so same odbile od Rusije nad 1 milijon kvadratnih kilometrov z nad 50 milijoni prebivalcev. Od carizma in absolutizma zanemarjena Rusija je po revoluciji postala žrtev blaznih boljševikov. Ni je v zgodovini novega veka večje žaloigre, kakor je današnja ruska nesreča. Dobro je označil berolinski socialnodemokratski glavni list »Vorwärts« razloček med stališčem nemških socialnih demokratov in ruskih boljševikov: »Mi hočemo najprej svojo domovino rešiti sovražnikov in šele potem jo hočemo socializirati. Boljševiki pa so hoteli svojo domovino najprej socializirati ter šele nato zavrtniti sovražnike.« — Pri tej socializaciji so boljševiki rusko vojsko demoralizirali ter uničili; z golimi rokami seveda ni bilo več mogoče braniti domovine pred pruskimi bajoneti in topovi. Vzlic temu trdi antanta, da je nepotrebno križati se ter sklepati roke nad glavo. Kar sta ukrenila Dunaj in Berolin glede usode Rusije, baje še ni zadnja beseda, ker končna rešitev evropskega vprašanja še ni izrečena, in svetovni mir prinese pač še velika presenečenja: V Londonu in Parizu ter v Rimu hočejo vojno nadaljevati za vsako ceno. Japonska zagonetno molči, toda oborožuje se dalje, gradi bojne ladje in izdaja milijarde za popolnjenje svoje vojne organizacije. Toda Japonska hodi svojo pot brez ozira na zaveznike in nasprotnike. Da smatra vse mirovno gibanje, vse mirovne sklepe sedanosti za hreznemembne, je povedal na glas japonski minister Motono. Japonska ima pač čisto svoje cilje, a le čaka trenutka, ko nastopi po svoji egoistični volji.

Ministrski predsednik vitez Seidler se je zatekel na pomoč k cesarju, ki naj bi pridobil opozicijo za glasovanje za državni proračun in vojne kredite. Cesar je pozval k sebi zastopnike Čehov, Jugoslovancev in Poljakov. Obenem je vitez Seidler zagrozil, da pošlje državni zbor domov ter začne vladati s § 14. absolutistično. Vse časnikarje pa naj bi postavilo pod vojaško komando. V četrtek se odloči usoda vlade, ki nima večine in bi morala že davno iti, ali usoda parlamenta. Dotlej hoče vlada predložiti še svoj osnutek ustavne reforme. Slovani zahtevajo, naj Nemci pred-

vsem priznajo bistvene narodne zahteve, edinstvo in državnost našega in češkega naroda, potem bo mogoče razpravljati o podrobnostih. Od Nemcev je torej odvisno vse: mir in red v državi.

Če celo gosposka zbornica noče ničesar slišati o zahtevah Poljakov, Čehov in Jugoslovancev, potem seveda ni pričakovati izpreobrnjenja v duševnem življenju nemških strank v državnem zboru. V gosposki zbornici so govorili Nemci silno objestno, zmagovito in bojevito ter so odklanjali mir na znotraj in na zunaj. Celotni stari gosposki si žele aneksij, češ da »načelo brez aneksij in kontribucij ne velja več«, odkar je Nemčija toliko pridobila. Zlasti pa so gosposke napovedovali boj »nasilnim idejam«, t. j. samoodločbi in svobodi! Dvorni svetnik profesor Lammasch se je potezal za sprazumni mir ter je predlagal, naj se Avstro-Ogrska pridruži Wilsonu, da se konča vojna. Pri glasovanju glede zaupnice grofu Čerinu so glasovali Poljaki proti zaupnici; Čehi in Jugoslovani pa so odšli iz dvorane, kar vsi slovanski listi odločno grajajo.

Vojni dogodki.

Na italijanskem bojišču. Zadnje dneve je na italijanski fronti slabo vreme. Pred par dnevi se je pri Ljubljani slišalo močno grmenje, prihajajoče od Piave, kjer je bilo artiljerijsko streljanje silno. Pri zračnem napadu na Benetke je bilo več hiš in cerkva poškodovanih.

Italijanski listi izvajajo, da je pričakovati na italijanski fronti avstro-nemške ofenzive.

Na francosko-nemškem bojišču se pripravljajo veliki dogodki. Francozi trde, da nameravajo Nemci pričeti z veliko ofenzivo in tudi avstrijka poročila potrjujejo, da so nemške priprave za fronto že malone končane. Iz francoske fronte pa poročajo, da imajo tam zbrano rezervno entetno armado 400.000 mož, da je dospela na francosko že tudi ameriška armada, ki šteje en milijon mož in da se zbira na francoskih tleh posebna češko-slovaška prostovoljska vojska, ki šteje baje že 120.000 mož.

Na ruskem bojišču so se takozvane nemške vojne operacije po sklepu miru baje ustavile. Vsaj uradno se zatrjuje, da je bilo izdano tako povelje.

V ostalem pa do danes še prav nič ne čutimo blagodejnega vpliva miru z Ukrajino ter v nenemških mestih Avstrije in Ogrske še nadalje škripljemo z zborni ko otepamo suh koruzni kruh.

Nekdanja Rusija je razpadla v številne samostojne države. Finska se bojuje še za svojo samostojnost. Estonsko, Livandijo, Kuronsko in Litevsko so zasedli Nemci. Takozvano Poljsko kraljestvo imajo zasedene nemške in naše čete. V Ukrajini so zasedli Nemci najvažnejše dele s Kijevom vred, mi pa se zadovoljujemo z majhnimi kosi ukrajinske zemlje. Z Besarabijo imajo centralne države tudi svoje posebne namene. Donski kozaki so si ustanovili svojo posebno republiko, Kalmuki enako, Kirgizi enako, Georgijci v Kavkaziji svojo republiko. Ob Volgi in v Uralu imamo novo republiko in v Arhangelsku se ustanavlja s pomočjo An-

glije posebna samostojna državnost. V Sibiriji, ki se je proglasila za neodvisno, pa nameravajo ukorakati Japonci. Tako se je odcepilo od Velikoruske republike kar 14 samostojnih državnosti.

Začasni mir z Romunijo je bil sklenjen v Buftuji dne 5. marca ob 7. zvečer. Glavne določbe tega preliminarnega miru, ki teče od 5. marca naprej 14 dni s tridnevnim odpovednim rokom, obsegajo točke, ki določajo: da Romunska odstopi zavezniškim državam Dobrudžo do Donave. Štirizveza pa skrbi za to, da dobi Romunska prosto trgovsko pot preko Konstancie do Črnega morja. Romunska odstopi Avstro-Ogrski nekaj ozemlja ob svoji meji, zapusti zasedene avstrijske pokrajine ter prizna Avstro-Ogrski gotove udobnosti na gospodarskem polju. Tudi demobilizira pod nemškim nadzorstvom najmanj 8 divizij, ostale divizije pa, kadar ji ne grozi nobena nevarnost z ruske strani. Tudi se zaveže Romunska, da pusti zavezniške čete skozi svojo deželo in jim da na razpolago svoje železnice, da se prepeljejo v Besarabijo in Odeso.

S prihodnjo številko ustavimo list vsem, ki niso plačali naročnine!

Tedenske vesti.

— **Živio, Sokol!** Po štiriletnem globokem spanju je začel Sokol razvijati, širiti svoja krila. Štiri krvava leta prisiljenega miru so mu dala novih moči, novega navdušenja, nove odporne sile. Žal, še ne na Kranjskem, ne v Ljubljani, marveč v Trstu in njegovi okolici. Tržaški Sokol, Sokol v Rojanu in pri Sv. Jakobu so začeli redno delovati. Moški in ženski naraščaj zopet prav pridno telovadi. Sploh se na Primorskem vzbujajo novo narodno življenje. Čitalnice, pevstva in dramatična društva se živahno gibljejo. Tudi na Štajerskem (Šoštanj, Ptuj) prirejajo zopet slovenske gledališke predstave.

— **Ljudska oblačilnica.** Kakor smo že poročali, je započela država veliko akcijo, da se osnuje ljudska oblačilnica, ki preskrbi vse sloje z najnujnejše potrebno obleko, perilom in obutvijo. Kranjska deželna vlada je tudi že dala izvoliti odbor, ki pa ni o njem še ničesar slišati. Baje je že precej vagonov predvojnega blaga v Ljubljani. Govorilo se je celo že, da so ga nekaj že kar na koldvoru pokradli neznan tatovi. V Zagrebu je ljudska oblačilnica že začela delovati. Glavna njena naloga je, da uradnike, nastavljenice in delavce čim najhitreje preskrbi z najpotrebnejšim. Zato je odbor zahteval, naj vsi uradi, podjetja, tvornice takoj naznanijo število in potrebščine nastavljenega osebja ter je razposlal tiskane pole, ki jih je treba samo izpolniti. Taka pola ima sledeče razpredelke: »Sedež in naslov urada, oziroma podjetja: — Pri industrijalno - obrtnih podjetjih vrsta obrti: — Izkaz imen zaposljenega osebja in njegove največje potrebe na obleki in obutvi: — Število nastavljenih uradnikov: — Moških delavcev v dobi od 10—18 let: — Moških delavcev nad 18 let: — delavk: — Najnujnejša potreba za uradnike: — tkanina za obleke: — usnje za čevlje: — Najnujnejša potreba za delavce: suknje: — hlače: — čevlje: — blago za ženski obleke: — za ženske čevlje: — Če more Zagreb, bi menda mogla tudi Ljubljana. Le manj birokratičnega pisarjenja, pa več urnega uspešnega dela. Dvakrat dá, kdor hitro dá!

— **Podaljšanji vojaški dopusti.** Tistim vojakom, ki jim je bil podeljen dopust pri armadi na bojišču, se je dopust podaljšal za 14 dni. Iz kraja, kjer so na dopustu, jim zato ne bo odpotovati dne 10. marca, nego šele 14 dni potem, ko jim poteče prvotni dopust.

— **Skrb za slovenske slepce.** Slovenski odbor za vojne invalide v Ljubljani si je stavil nalogo, da pripravi slovenskim invalidom - slepcev primerno knjižnico v materinščini. V ta namen se je vršilo dne 1. mar-

ca v Ljubljani predavanje. Poročala je vadična učiteljica, gđc. M. Skabernetova o nalogah in načrtu tritedenskega tečaja za poduk v pisavi za slepce po Braillovi metodi. Tečaj se je začel dne 4. marca in se vrši v fizikalni dvorani na c. kr. učiteljski vsak delavnik od 6. do 1/28. zvečer. Ljubljanske Slovenke se ga udeležujejo v velikem številu; nauče se slepčevske pisave, da prirede potem pod vodstvom gđc. Skabernetove izbrano število slovenskih knjig za slepce. Tudi po drugih deželah je prevzelo to delo usmiljeno, jezikovno naobraženo ženstvo.

— **Pomagajte revnim dijakom!** Malokateri narod je izgubil v vojni toliko mladih življenj kot ravno Slovenci in Jugoslovani vobče. Danes se tega še ne zavedamo, ker vojna še traja in je vsled vojnega stanja vse naše javno življenje skrčeno, če ne ustavljeno. Drugače pa bo po vojni. Tedaj bomo šele videli, koliko mož, koliko mladine smo izgubili. Celi rodovi bodo manjkali. Da to pomanjkanje vsaj kolikor toliko odpravimo, treba skrbeti za naraščaj. Naše šole, kolikor jih je odprtih, so sicer polne, toda ta mladina strada in živi v največjem pomanjkanju. Glad in pomanjkanje pa mladine ne vzgajata dobro, niti telesno, niti duševno. Kdor le more, naj pomaga manjšati bedo in naj daruje našim dijaškim podpornim društvom in dijaškim kuhinjam. V Ljubljani daje dijaško podporno društvo »Domovina« nad 80 dijakom opoldansko in večerno hrano. Pošiljajte ji zato darove na naslov: Dijaško podporno društvo »Domovina« v Ljubljani!

— **Iz Žetal pri Rogatcu** nam poročajo: Dne 24. februarja ob 2. ponoči je nenadoma umrl Makso Berlisg, posestnik, poštar in trgovec v naši občini. Šele 47 let je bil star, a kaj smo izgubili z njim, se dobro zavedamo ne le Žetalci, nego tudi daleč naokoli naši rojaki. Rajnik je bil ustanovnik in ves čas predsednik naše posojilnice, občinski odbornik, član okrajnega zastopa in vobče zelo delaven mož. Kot zavednega naprednjaka ga je leta 1909. kandidirala narodna stranka v volilnem okraju Šmarje - Rogatec za deželni zbor. Bil je dobronik marsikomu. Kako splošno priljubljen in spoštovan je bil pokojnik, je pokazal njegov veliki pogreb: vse je žalovalo za blagim možem, ki ostane vsem v najlepšem spominu.

— **Ptujski župan Orni.** Ptujski župan Orni zopet vabi potom zaupnih pisem župane iz ptujske okolice, da se naj udeležijo deputacije, ki naj gre pred cesarja ugovarjat proti jugoslovanski deklaraciji. Orni-govi prijatelji so šele sredi svečana bili od cesarja nemišostno odklonjeni! Ali hoče morda ptujski župan na zvijačen način, pod kakšno drugo pretvezo priti do cesarja?

— **Renegat — orožnik.** Iz Ptujja nam poročajo: Kako se godi Slovincem v najmodernejši urejeni in najbolj svobodni državi, naj pove sledeča historija. Nek U. je bil orožniški postajevođa na ptujski postaji. Začetkom vojske si je pri preganjanjih Slovencev hotel na svoj način pridobiti lavorik. Mož je oženjen in ima par otrok. Živi pa slabo s svojo ženo in zanemarja družino. Kadar je vinjen, ni varna nobena ženska pred njim. Ne-ka vdova ga je imela za samca. Ko ga nekaj časa ni bilo k njej, je šla vprašat za njim na njegovo stanovanje. Prišla pa je ravno v roke prave žene, ki jo je oklofotala ter je ta spor imel celo sodnijske posledice. Z neko drugo žensko je v okoliški občini Ragoznica javno ob cesti siloma igral ljubezenski prizor. Ljudje, ki so šli mimo, so se zgražali, a naznanil ni nihče slučaj, tudi žrtev, ženska sama ne, ker je je bilo sram in ljudje se orožnikov preveč bojijo. Končno je vendar naletel na pravo žensko osebo. Bilo je meseca januarja okoli 4. popoldne v Krčevini pri Ptujju, kakih 10 minut iz mesta. Po cesti je šla mlada vdova, mati par otrok, posestnica iz Krčevine, hči uglednega in zavednega posestnika R. Orožnik je prišel z druge ceste, jo prijel in šel z njo proti njenemu domu. Nedaleč od njenega doma, ki je četrte ure iz Ptujja, jo je kar naenkrat potegnil z vso silo z javne ceste na travnik in jo vrgel na tla. V kritičnem trenutku ga je žena odsunila, vstala in zbežala proti domu svojega očeta U. pa je tekel za njo še na njen dom. Na domu je dobil v lopki starejšo žensko osebo in je začel to nadlegovati, da se ga je komaj

ubranila. Čez eno uro je prišel zopet nazaj k hiši ter je posestnico čakal zunaj. Oče prizadeje žene je pozval orožnika na poravnavo k sebi, ker ni hotel zadeve ovaditi. U. ni prišel. Oče je dal potem napraviti ovadbo na deželno obrambno sodišče v Gradcu. Od tam je prišel dr. Janeschitz, advokat iz Slov. Bistrice, sedaj dodeljen kot nadporočnik - avditor temu sodišču, na preiskavo. Uspeh ovadbe ni bil drugi, kakor da je U. še do zadnjih dni opravljal v ptujskem okolišju službo, a pred kakimi osmimi dnevi bil prestavljen v Gradec — torej na boljše mesto — v službovanje. Za svoje dejanje, ki je gotovo dvojne vrste hudodelstvo, je torej bil še odlikovan! — Tudi ljudje iz Haloz se pritožujejo zaradi nekaterih orožnikov, posebno takrat, ko se je rekviriralo vino v Leskovski in Barbarski fari. Toda boje se jih. Morda se začne za te varuhe javnega reda in pravosti zanimati Jugoslovanski klub. Treba je le navesti natančno dneve, kraje, imena in priče!

— **Profesor dr. Pivko.** Nemški listi vedno napadajo rezervnega nadporočnika dr. Pivkova, ki je bil v deseti soški bitki od Italijanov vjet, češ, da jim je izdal naše postojanke. Dr. Pivko je bil vedno značajan mariborski Slovenec. Ker se od vladne in vojaške strani nič ne stori, kar bi razjasnilo to zadevo, prosi Jugoslovanski klub na Dunaju vse one, ki imajo tozadevno kaj podatkov, da mu jih nemudoma vpošljejo. Seveda morajo podatki biti točni. Žena profesorja dr. Pivka je zopet na prostem, ker vojaška oblast ni našla v dr. Pivkovih spisih itd. prav nobenega obremenilnega gradiva.

— **Graški Nemci proti jugoslovanski deklaraciji.** V seji graškega občinskega sveta dne 1. marca so predlagali nemški krščansko socijalci izjavo, ki se izreka proti jugoslovanski deklaraciji. Po vsebini se ta izjava prav nič ne razlikuje od drugih nemških izjav, ki smo jih brali zadne tedne v nemških listih. Protideklaracijska izjava je bila od graškega občinskega sveta sprejeta. V Gradcu in okolici živi danes daleč preko 30.000 Slovencev, torej dobro ena šestina prebivalstva. Značilno je, da nemški graški socijalni demokrati izjavi niso ugovarjali, dasi imajo v občinskem svetu 12 zastopnikov in podžupana. Ti ljudje so krušni-dušni očetje našega »Napreja!« Nas ne spravi iz ravnodušja tudi ti nemška izjava.

Nemškonacionalno gospodarstvo v mariborskem okraju. Iz mariborske okolice nam piše zaveden slovenski gospodar: V »Domovini« sem bral pritožbo, kako slaba preti našemu Slovenskemu Štajerju. To ni prav nič čudno! Le pogledjmo naš mariborski okraj, ki je med slovenještajerskimi največji. Odkar je izbruhnila svetovna vojna, pa do lanske pozne pomladi, smo bili Slovenci v tem okraju v pravem pomenu besede sužnji birokracije, ki je delala vse samo po receptih nemškonacionalnih in štajercijanskih mogočnikov. Naše može so vtaknili v vojaške službe in številnim občinam postavili na čelo nemškonacionalne ali pa štajercijanske komisarje. Ti ljudje so nas kmete drli tri leta tako, da je danes ves naš okraj na bobnu. Ni živine, s katero bi na pomlad obdelali svojo zemljo, in krme, ki bi jo mogli pokrmiti, če bi živino imeli, ni živeža, s katerim bi mogli prehranjivati morebitne naše človeške delavne moči, ni orodja za kmetško delo, ali pa je popolnoma izrabljeno in pokvarjeno. Kar pa je najhujše, je to, da nimamo niti polovice tistih setvenih množin več, kot smo jih imeli še lansko pomlad. Vse so nam pobrale neprestane rekvizicije. Glavni krivci so bili bivši bivši okrajni glavar Adam pl. Weiss in njegov nemškonacionalni prijatelj. O gospodarstvu ta birokrat itak ni imel dosti pojma, njegovi nemški prijatelji in svetovalci pa so že poskrbeli zato, da nikdar ni bil dostopen umni nasvetom posameznikov, s katerimi je prišel tu pa tam v dotiko. Njegovi nemški prijatelji so potem njega zase in za svoje somišljenike dosegli najboljše olajšave. Njihove kašče in njihovi hlevi so bili vedno polni najbogatejših zalog in najlepše živine, slovenski kmet pa je moral dati, dati, dati. Ko pri slovenskem kmetu ni bilo ničesar več dobiti, in bi bili ti nemški mogočniki in štajercijanski podrepniki tudi morali dati — takrat so zavpili. Sedaj pa je prepozno, kajti nemškonacionalni in štajer-

cijanski »vzor gospodarji« so ves okraj zagospodarili. Še zadnje živino nam bodo pobrali; in zadnje zaloge živil nam jemljejo. Lani se nam je na pomlad slaba godila; letos ne vemo, kaj bi, ker ne vemo, kako naj se do pomladi prerinemo . . . Pregovor pravi, da je »nehvaležnost plačilo sveta«. Ko so nemški nacionalci in njihovi štajercijanski bratci vse zavozili in je moral pl. Weiss iz Maribora odriniti, takrat so ga ti ciganski poštenjaki še pošteno obrcali. Vsak slovenski kmet pa se vprašuje danes najmanj trikrat na dan: kako dolgo pojde še po tej poti? In vsakdo, ki ima le malo pameti, si odgovarja: dokler bodo nad slovenskim kmetom gospodarili nemško - nacionalni in štajercijanski priganjači, različni glavarji po vzoru plem. Weissa, deželni namestniki kot je grof Clary, toliko časa bo vedno huje. Rešitev za slovenskega kmeta je le — samostojna jugoslovanska država, v kateri bodo Slovencem Slovenci gospodarili in dajali nauk!

Št. Ilj v Slovenskih goricah. Te dni smo čitali v naših časopisih klic Slovencev iz Št. Ilja, ki mora na vsakega, posebno pa še na obmejne Slovence, učinkovati kot budnica. V treh in pol letih svetovne vojne smo Slovenci na naš narodno toli ogroženi Št. Ilj v Slovenskih goricah malo da ne pozabili. Par kratkih vrstic tu in tam, to je bilo vse, kar nam je dohajalo ta leta iz Št. Ilja. Zdi se, da so tamošnji narodni krogi — pod pritiskom razmer sicer — tudi mnogo utrpeli na svojem narodnem pogumu, kajti sicer si ne moremo zlahka predstavljati, da bi tamošnji Slovenci posečali sedaj, ko se bije po vsej naši domovini boj za jugoslovansko državo, nemške prireditve, nemške veselice v zloznanem šentiljskem »Südmarkhofu«. Ravnotako nemogoče bi se nam sicer dozdevalo, da prispevajo baš šentiljski Slovenci s prostovoljnimi darili za vsenemške prireditve in, da na njih rajajo do ranega jutra. Ti ljudje so morali v teh 44 mesecih vojne izgubiti vso narodno orijentacijo. Ni naš namen, zavednim slovenskim šentiljčanom delati radi tega zaenkrat očitkov, kajti upamo, da je njihov klic zadonel še o pravem času in, da pride naša pomoč še pravočasno. Prvo, kar se more in mora storiti, je to, da posvetimo Št. Ilju v Slovenskih goricah zopet vso svojo pažnjo, ki smo mu jo posvetili pred vojno, tako glede osebne agitacije, kot glede na večjo pozornost v našem časopisju. Skrbeti moramo, da bo prišlo našega slovenskega tiska kar največ v Št. Ilj in njegovo okolico. Št. Ilj je glavno torišče vsenemškega kulturnega vandalizma, ki trga in ruši v onih krajih slovensko zemljo in slovensko posest. Vsenemške veselice v zloznanem »Südmarkhofu« so one limanice, ki kupujejo slovensko dušo in slovensko zemljo. Zato treba, da pridejo šentiljski Slovenci zopet bolj v stik z vnanjim slovenskim življenjem. Mariborski Slovenci radi prirejajo ob nedeljah in praznikih izlete v mestno okolico. Kdor more v Ruše in Limbuš pri Mariboru, temu pač tudi Št. Ilj ne more biti preveč oddačen. Št. Ilj lahko mirno imenujemo v narodnem oziru predstražo, vrata v Maribor. Na mariborskih Slovincih je torej prav posebno, ali umevajo zadostno to dejstvo. Strupenemu delu vsenemške »Südmarke« in njenim priseljencem Švabom, ki so se tokom let tudi vsi navzeli slovenožerskega duha, moramo pričeti nemudoma vsi protidelovati in ne kaže prav nič več, se spuščati v neprodna ugibanja, ali bi, ali ne bi. S tem pomišljanjem se pri nas vedno le doseže, — da se vsaka narodna stvar v neskončnost zavleče, navadno tako zelo, da je končno vse prepozno. Glas pa, ki smo ga te dni slišali kot budnico po slovenski domovini, je tudi eden najeklatantnejših dokazov, kako krvavo rabimo sedaj že dve leti obečani Narodni svet. Ali naj tudi ustanovitvi tega pomore popreje — kje kakšna narodna katastrofa?

— **Znamke s podobo cesarja Franca Jožefa I.** po 15, 20, 25 in 30 vin.; dopisnice, dvojne dopisnice in zalepke so izgubile s 1. marcem 1918 svojo veljavo. Tekom marca pa se nerabljene lahko pri vseh poštnih uradih brezplačno zamenjajo za nove.

— **Nov zdravnik v Ljubljani.** Zadnje dni se je naselil v Ljubljani zasebni zdravnik dr. Alojzij Zalokar. Dosedaj je bil zdravnik na Dunaju, kjer se je skozi več let na

tamošnjih klinikah vežbal za strokovnjaka, zlasti za ženske bolezni in kirurgijo (zunanje bolezni). Ordinira vsak dan od 2. do 4. popoldne v Sodni ulici št. 1, I. nadstropje. — Dr. Alojzij Zalokar je sin bivšega okrožnega zdravnika v Vel. Laščah.

— **Nesrečna družina.** V Spodnjem Laku, občina Mokronog, je umrl za legarjem dne 19. februarja posestnik Franc Murn. Dne 23. februarja je umrla njegova dveletna hčerka Jožefa, dne 24. februarja pa njegova žena Marija. Mater in hčer so pokopali istega dne. Ostala sta samo štiriletna hčerka in sinček, star štiri mesece.

— **Slovenski večer.** V Varaždinu je priredila v ponedeljek, dne 4. februarja naša pisateljica Zofka Kveder - Demetrovičeva »Slovenski večer«. Predavala je o modernih slovenskih pesnikih in je čitala nekatere svoje stvari.

— **Bogata nagrada.** »Zabavna Biblioteka« v Zagrebu razpisuje nagrado 5000 kron za najboljši roman iz hrvatskega narodnega življenja. Delo naj obsega najmanj 14 tiskanih pol, ter sme obdelovati katerokoli stran društvenega ali političnega življenja Hrvatov minole ali sedanje dobe. Srečni Hrvatje, ki lahko dostojno plačujejo svoje duševne delavce! Hrvatje plačajo za tiskano polo 350 K, — Slovenci največ 60—80 K.

— **Gorišek Jožica ž.** V Divači je umrla dne 23. februarja povsod priljubljena narodna prvoboriteljica, ga. Jožica Goriškova. Sodelovala je pri vseh narodnih prireditvah ter je bila tudi tajnica Podružnice sv. Cirila in Metoda.

— **Tatvine.** V noči med 24. in 25. februarjem so tatovi pokradli iz delavnice strojarskega mojstra Pence v Mokronogu podplatov za več tisoč kron. Strojarna stoji sredi trga. O manjših tatvinah v okolici je slišati vsak dan. — V Eggenbergu pri Gradcu so izsledili veliko tatinsko družbo, ki je oškodovala južno železnico za mnogo tisoč kron. Neki Weber je pošiljal ukradeno blago svojim staršem v Maribor. Pri njih so našli ogromne zaloge živil in drugih dragocenih predmetov ter več hranilnih vlog. Enake stvari so dobili pri mariborskem železničarju Fassalterju. Imel je tudi hranilno knjigo z 10.000 K. — V celovški okrajno sodišče so dne 26. februarja ponoči vdrli tatovi, odprli razne miznice in omare ter odnesli, kar so mogli. Glavno tatico, 13 krat predkaznovano M. Tomazkovačevu, so že dobili.

— **Požari.** Na Trški gori pri Krškem je pogorela dne 23. februarja vila »Narpelje«, last šol. svetnika A. Šantlja. Ostalo je samo vino, ki je bilo v kleti, drugo je vse pogorelo. Gosp. šolski svetnik Šantelj je begunec iz Gorice, kjer mu je bilo za časa vojne uničeno vse pohištvo ter vse umetnine njegove hčerke, slikarice Henrike Šantljeve. — V Velikih Blokah je dne 27. februarja silen ogenj peterim posestnikom do tal vpepelil vsa posestva. Škoda je jako velika.

— **Nezgode.** Konec februarja je bil na Hrvatskem in v Slavoniji hud mraz. Zaradi silnih snežnih zametov so stali vlaki po več ur na progah. Osješki »Jug« poroča, da je v enem takih vlakov zmrznilo sedem Bosancev in Dalmatincev, ki so sestradani potovali v Slavonijo, da dobe tamkaj kaj živil. — V gozdu pri Zgor. Dobravi so otroci za zabavo spuščali polena po žlebu. Eno poleno je zadelo 15letnega Jožefa Hrovata tako močno v hrbet, da je dan pozneje v deželni bolnišnici umrl. — V Ljubljani se je Marija Gruberjeva, žena delavca, sedaj vojaka, iz neznanega vzroka zasturpila z lizolom. Umrla je pol ure nato v bolnišnici. — Pripenjač Jožef Duh, uslužbenec južne železnice, je obvisel s svojim plaščem na odbijaču nekega voza in je prišel pod kolesa. Odrezalo mu je levo nogo pod gornjim stegnom.

Raznoterosti.

* **Slovanska imena bodo morala izginiti?!** Neki koroški zdravnik, ki zna za silo slovensko, a ki noče s strankami govoriti slovensko, če je slutiti, da razume nemško, češ, »mit Ihnen werde ich nicht windisch (!) reden, Sie verstehen ja deutsch«, se je nekoč silno razburil radi slovenskih krstnih imen. Prišel je k njemu mož zaradi otroka, ki je imel lepo slovensko ime. Popolnoma nedolžna stvar, ki pametnega človeka ne bo razburjala. Saj si tudi ta zdravnik ne da predpisovati, če sme dajati svojim otrokom nemška krstna imena ali ne. Zdravnik je moža ozmerjal, zato ker je otrok imel ime slovenskega svetnika! In potem je še pristavil: Diese Namen werden nach dem Krieg habsch verschwinden müssen! (Ta imena bodo morala po vojski lepo izginiti). Tako predrzno si upa na Koroškem nastopati človek, ki živi in služi svoj kruh sredi slovenskega ljudstva! Na Koroškem je nasproti Slovencem pač vse dovoljeno! Na železnih, v uradih, pri deželnih gospodarskih zadevah, v šolah, javno in zasebno, na cesti in za pisalno mizo! Najbolj ne-

strani in čutil so že celo javno brez kazni govorili, — da je najprej treba premagati zunanje sovražnika, potem pa nas pobiti! Ostane nam le eno: da se ločimo od njih in postanemo svobodni državljani svobodne Avstrije v združenju Jugoslaviji.

* Čudni. epoved. »Lidove Noviny« poročajo: »Vojno ministrstvo je z rezervatnim odlokom častnikom prepovedalo, da ne smejo vstati, kadar se poje češka narodna himna »Kje dom je moj!« To se godi v državi, kjer imajo po izjavi ministra Černina vsi narodi pravico samoodločbe!

* Kaznovana Varšava. Nemške oblasti so naložile mestu Varšavi ¼ milijona mark kontribucije kot kazen za zadnje demonstracije.

* Koze v Zagrebu. Na Hrvaškem, posebno v glavnem mestu Zagrebu se koze vedno bolj razširjajo. Oblasti so odredile najstrožje ukrepe, ker postaja epidemija prav opasna.

* Trije brezmesni dnevi. Z Dunaja poročajo, da namerava vlada vpeljati tretji brezmesni dan. Jako pametno! Medtem se je že sam vpeljal tudi četrti in peti brezmesni dan, ker pač ni mesa za — noben dan.

* Promet v zraku po vojni. Avstrijska paroplovna družba »Lloyd« in »Nemška banka« v Nemčiji delata že sedaj priprave, da se uvede po vojni stalni promet v zraku. V mislih imajo tudi progo Hamburg — Carigrad. Progo Trst — Dunaj bi bilo možno preleteti v treh urah.

* Na Poljskem padli vojaki. Kakor poročajo varšavski listi, je na Rusko — Poljskem pokopanih 980.000 vojakov na 18000 pokopališčih!

* Črnogorski princ Mirko umrl. V sanatoriju Löw na Dunaju je dne 3. marca umrl črnogorski princ Mirko za izkrvavenjem pljuč. Pokojnik se je pripeljal pred dvema letoma težko bolan na pljučih na Dunaj in je bil skoro ves čas v sanatoriju.

* Principu so odrezali roko. V jetnišnici v Tezozinu so sarajevskemu atentatorju Principu odrezali roko, ker mu je gnila kost. Princip je vrigel bombo v Sarajevu, a je kmalu nato v ječi bil jetiko.

* »Julian« se imenuje madžarsko društvo, ki ima namen madžarizirati Slovaško ter Hrvaško in Slavonijo. Društvo deluje s polno paro. »Slovaški »Jug« poroča, da ustanovi v Djakovu v Slavoniji novo srednjo šolo. Kaj bi rekel veliki Slovan, djakovski vladika Strossmayer, če bi še živel? In kaj poreče hrvaško — srbska koalicija? Hrvatom vsiljujejo Madžari madžarske šole. Pač pa je otvorila madžarska vlada v Budimpešti — bolgarsko šolo.

* Usoda ruskih častnikov. Kakor poroča nemški uradni Wolffov urad, je sedaj v Moskvi nad 5000 brezposelnih ruskih častnikov. Mnogi izmed njih so delavci, vratarji, prodajalci časopisov, sprevodniki cestnih železnic i. dr. Večina živi v velikem pomanjkanju.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Žveplo za sode

kg 36 kron

razpošilja po poštнем povzetju

F. A. KREPEK, Maribor ob Dravi
Bismarkstrasse 19.

**Steklenice,
zaboje,
sadjevec,
žganje, vino,
sadje vseh vrst
kupi**

A. Oset p. Guštanj

Koroško.

VINO belo in rdeče
in
kislo vodo

razpošilja

A. Oset, p. Guštanj, Koroško.

**Slamorenice, vratila,
mlatilnice**

**tovarne UMRATH so na prodaj,
drugi stroji se pa lahko naročajo pri
Franc Hitti-ju v Ljubljani,
Martnova cesta 2.**

Prva južnoštajerska
vinarska zadruga
v Celju

reg. zadr. z omejeno zavezo

priporoča svoja priznana dobra štajerska, zajamčeno pristna vina vseh vrst po zmernih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄ 0/0

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupitarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. 3¹/₄% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.